

פרטיות בימי קורונה

אלדר הבר* וגבריאל פוקשנר**

מבוא. א. טקסונומיה של פרטיות במשבר בריאות 1. פרטיות בשרשרת ההדבקה; א. שלב ראשון: איתור חולים ב. שלב שני: בידוד ג. שלב שלישי: טיפול רפואי; 2. פרטיות בשגרת קורונה; א. "שגרת קורונה" במרחב הציבורי ב. "שגרת קורונה" במרחב המקוון; ב. חיסון לפרטיות 1. טכנולוגיה כחיסון 2. חינוך לפרטיות ואבטחת מידע; ג. סיכום.

מבוא

מחלת נגיף קורונה (Coronavirus disease 2019), הובילה בשנת 2020 למשבר עולמי, שחייב מדינות רבות בעולם, בהן ישראל, לפעול בשלל דרכים למיגורה. בתוך כך, מדינות רבות הטילו מגבלות על זכויות אדם ואזרח, דוגמת חופש התנועה, הביטוי והעיסוק. במדינת ישראל, זכות מרכזית שנפגעה באופן רחב היקף הינה הזכות לפרטיות.¹ על אף עיגונה כזכות יסוד מצאה את עצמה הזכות לפרטיות תחת מתקפה ממשלתית חזיתית

---

* פרופסור חבר, הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה. חבר המרכז למשפט וטכנולוגיה (HCLT) והמרכז לחקר סייבר, משפט ומדיניות (CCLP), אוניברסיטת חיפה.
** בוגר הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה.

¹ הזכות לפרטיות במדינת ישראל מוגנת במישור החוקתי בסעיף 7 לחוק יסוד כבוד האדם וחירותו, ובמישור החוקי לאור חוק הגנת הפרטיות ותקנות שונות. ראו: ס' 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ס"ח התשנ"ב 150; חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, ס"ח 128. כדוגמה לתקנות אלו, ראו תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז-2017, ק"ת 1022.

במידה חסרת תקדים בהיקפה במדינה דמוקרטית: סמכות שירות הביטחון הכללי (להלן: השב"כ) לאיכון טלפונים נייד, המתוחמת בדין ככלל למאבק בטרור, הורחבה לטובת איתור חולים ואלו ששהו בקרבם,² בד בבד עם הפעלת שורה של אמצעים פולשניים נוספים. כך, למשל, פורסמו מסלולי חולים שהובילו לזיהוי חלקם, חולים מאושפזים נחשפו למעקבי שמע וחוזי רציפים והמשטרה הפעילה רחפנים באכיפת הבידוד הביתי, אגב פגיעה בפרטיות המבודדים ושכניהם.

הפגיעה בפרטיות אינה מתוחמת אך לשימוש באמצעי מעקב ואכיפה. הטלת מגבלות שונות, בשילוב גורמים מתערבים, הובילו להגברת השימוש באינטרנט באופן כמותי ומהותי. הוראה, לימוד, עבודה, צרכנות ופעולות רבות נוספות הועתקו כמעט במלואן לעולם המקוון. מעבר חסר תקדים זה חשף את הפרטיות במערומייה: משתמשים רבים חוו פגיעות שונות ומגוונות בפרטיותם, עקב התחברות ללא הרשאה לפלטפורמות; שימוש בלתי-מושכל גרם, בין היתר, לחשיפת פרטים אישיים ואף אינטימיים; חלה עלייה ניכרת בהחדרת נגיפי מחשב ובהונאות ועוד. דוגמאות אלו הצביעו על השפעת המעבר החד והפתאומי לעולם המקוון על הפרטיות וחידדו, בין היתר, את כשלי החינוך לפרטיות והבערות הטכנולוגית הנפוצה. באופן רחב יותר, הפעולות שננקטו, וכן המעבר לעולם המקוון, הדגישו את הצורך המשפטי-ערכי לקידום עיצובן של הנורמות החברתיות להכרה בפרטיות ולשימוש מושכל בטכנולוגיה, ולהשקעה בקידום, פיתוח והטמעה של טכנולוגיות מבוססות "הנדסת פרטיות" על ידי המדינה והשוק.

---

² פרשנות ס' 7 לחוק שירות הביטחון הכללי, התשס"ב-2002, ס"ח 179 הפורטת את תפקידי השב"כ, עמדה במוקד הדיון בבג"ץ 2109/20 **בן מאיר נ' ראש הממשלה** (נבו 26.4.2020) (להלן: עניין **בן מאיר**). נקבע כי המונח "ביטחון לאומי" רחב יותר מאימוני טרור גרידא ויכול להכיל גם אירועים דוגמת משבר הקורונה. ראו שם, בפסקאות 23-26 לפסק הדין; מיכאל בירנהק "פרטיות במשבר: הנדסה חוקתית והנדסת פרטיות" **משפט וממשל** (טרם פורסם) (להלן: בירנהק "פרטיות במשבר").

פרטיות בימי קורונה

במאמרנו נדון בפגיעה בפרטיות במובנה הרחב, כזכות משפטית וכנורמה חברתית הראויה להגנה גם במקום שבו הזכות המשפטית אינה מתעוררת או מופרת.³ כפי שנטען, על מעצבי מדיניות בארץ ובעולם להיערך כבר היום למשבר הגלובלי הבא, תוך הבנת המשמעות הכרוכה בויתור מהיר וגורף על הפרטיות, כפי שהתרחש בישראל. הגנה על בריאות הציבור לאו דווקא מצריכה פגיעה בפרטיות, ולבטח לא בהיקף שנחווה. פגיעה זו, ברובדי החיים השונים של אזרחי ישראל, היא הזדמנות חשובה לבחון מחדש את מעמדה של הפרטיות ואת כשלי ההגנה עליה. שימוש מושכל בטכנולוגיה, כמו גם בכלים אחרים המעצימים את ההגנה על הפרטיות מראש, מתוך ההבנה שזו ראויה ורצויה, לא רק יתרמו להגנה על זכויות אדם ואזרח, אלא גם יחזקו את המערכת לקראת התמודדות עם משברים בעתיד. ניתן כבר עתה לחסן את הפרטיות, באופן חלקי לפחות, מפגיעת משברים עתידיים, ובעיקר בעת שגרה.

חלקו הראשון של המאמר יציע טקסונומיה של פרטיות במהלך משבר הקורונה. חשיבות הטקסונומיה טמונה במיפוי האמצעים שנקטו על ידי המדינה והבנתם, ובביסוס היקף ועומק הפגיעה בפרטיות. בהתאם, חלקו השני ינתח את הפגיעה בפרטיות, תוך בחינת עקרונות של הנדסת פרטיות וחינוך לפרטיות ולאבטחת מידע, והדגמה כיצד אלו עשויים לייתר את הפגיעה בפרטיות במצבים רבים, ובאופן אוטומטי ואפריורי יובילו להגנה טובה יותר על הזכות בעת משבר ובימים כסדרם.

---

3 במאמר זה נתייחס למונח "פרטיות" כזכות משפטית וכנורמה חברתית. על אף העובדה שהנורמה החברתית אינה תמיד שקולה לזו המוגנת על ידי החוק, מטרתנו היא לבחון את הפגיעה האפשרית בנורמה החברתית גם כאשר זו אינה מועגנת בחוק או מותרת על פיו ולכן אין בה משום הפרה של הזכות המשפטית. לקריאה נוספת על אודות הזכות לפרטיות כנורמה וכזכות משפטית ראו מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה**, 35, 39-43 (2010) (להלן: בירנהק **מרחב פרטי**).

א. טקסונומיה של פרטיות במשבר בריאות

מדינת ישראל הפעילה שורת אמצעים לצמצום התפשטותו של נגיף הקורונה. במרכזם מצוי מערך החקירות האפידמיולוגיות, שמטרתן להתחקות אחר מהלך התפרצותו של הנגיף ולמגררו.⁴ לשם כך הופעלו שורת אמצעי איסוף, עיבוד והפצה של מידע רלוונטי לחקירות, בהם, בין היתר, גם תשאול אנושי (חקירה אפידמיולוגית) ושימוש באמצעי איכון טכנולוגי על ידי שירות הביטחון הכללי (שב"כ).⁵ אמצעים אלו, שפגיעתם בזכות לפרטיות אינה מוטלת בספק, מרכיבים אך חלק מתפוצץ הפגיעות בזכות. בשלל שלבי ההתמודדות עם הנגיף, החל מהשלב של איתור החולים, דרך בידוד חולים וחשודים- כנדבקים וכלה בטיפול הרפואי, פעלה המדינה בדרכים שונות שהובילו, בין היתר, לפגיעה בפרטיות אזרחיה. בה בעת, ובאופן סמוי יותר מן העין, ההסתגלות למציאות חדשה הדורשת "ריחוק חברתי",⁶ כחלק ממה שנגדיר "שגרת קורונה", הצריכה שינויים רבים שגרמו לפגיעות בפרטיותנו, בשל המעבר החד למציאות מבוססת-טכנולוגיה.

תת-חלק זה יוקדש לטקסונומיה של פגיעה בפרטיות בעת משבר אפידמיולוגי דוגמת הקורונה. מטרתו להמחיש, באמצעות סקירה וסיווג של פעולות ישירות ועקיפות הקשורות

---

⁴ על תפקידן ומרכזיותן של החקירות האפידמיולוגיות במיגור התפשטות הנגיף, ראו למשל: פרוטוקול ישיבה מס' 24 של ועדת החוץ והביטחון, הכנסת ה-23, ה-2 (15.7.2020) main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/Pages/CommitteeProtocols.aspx?ItemID=2142505: "בכלים שעומדים לרשותנו היום [...] החקירה האפידמיולוגית שהיא הבסיס, הכלי העיקרי, הכלי הבסיסי ללוחמה בהתפרצות המגפה"; תהילה שוורץ אלטשולר ואיתי ברון "אין טעם באיכוני השב"כ ללא המחקר האנושי" **גלובס** 23.7.2020 <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001336899> תהילה שוורץ אלטשולר וחגי לוי "חברי הממשלה, אמרנו לכם" **המכון הישראלי לדמוקרטיה** 22.7.2020 <https://www.idi.org.il/articles/32056>: "מעקבים טכנולוגיים לא יכולים להחליף חקירות אפידמיולוגיות אנושיות".

⁵ ראו: חלק א.1. להלן.

⁶ "ריחוק חברתי"—המכונה גם "ריחוק פיזי" (social distancing או physical distancing, בהתאמה)— הוא דרישה לשמור מרחק בטוח בין אדם אחד לאחר כדי לצמצם את התפשטות הנגיף. ראו, לדוגמה: *Social Distancing: Keep a Safe Distance to Slow the Spread*, CENTERS FOR DISEASE CONTROL AND PREVENTION (Nov. 17, 2020), <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/social-distancing.html>; מוטי גיגי "ימי קורונה: על ההבדל בין 'ריחוק פיזי' ו'ריחוק חברתי'" **כלכליסט** <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3807714,00.html> (12.4.2020).

פרטיות בימי קורונה

לפרטיות, שהפגיעה בפרטיות מורכבת מרבדים שונים ואינה בהכרח שוות ערך או שוות משקל בין אנשים שונים, אף באותו שלב רעיוני בקטיעת שרשרת ההדבקה או במצב רפואי דומה. המיפוי ידגים כיצד ניהול המשבר יצר, במישורין ובעקיפין, פגיעות שונות ומגוונות בפרטיות האזרחים. לשם כך נסווג את הפגיעה בפרטיות לפי שתי תמות מרכזיות: הראשונה, תבחין ותסווג את הפרטיות בקטיעת שרשרת ההדבקה של נגיף הקורונה, ותחולק בהתאמה לשלושה מעגלים רעיוניים, המקבילים במידה רבה לשלבי התהליך: (1) **שלב האיתור**; (2) **שלב הבידוד**; (3) **שלב הטיפול**. בבחינת הפרטיות בשרשרת ההדבקה נבחין בין שלוש קבוצות שונות, שפרטיותן בכל אחד מן השלבים הללו עשויה להיפגע באופן שונה: (1) חולי קורונה מאומתים; (2) חשודים כחולי קורונה; (3) אלו שאינם חשודים כחולים. כפי שנדגים, גם בתוך תתי-המעגלים הללו, שמשנים במידה רבה את מידת הפגיעה בפרטיות, קיימים מעגלים פנימיים נוספים, שיוצרים תתי-קבוצות שהפגיעה בפרטיותן שונה, ללא הצדקה מהותית. תת-חלק ב' יבחן את הזכות לפרטיות בשגרת הקורונה.

1. פרטיות בשרשרת ההדבקה

התפשטות הנגיף הובילה לנקיטת מגוון אמצעים שמטרתם, בין היתר, לאתר חולים כמו גם כאלה שקיים חשש שנדבקו בנגיף, לבודדם במהירות ולספק טיפול רפואי כנדרש, לשם קטיעת "שרשרת ההדבקה". כפי שחלק זה יראה, הפרטיות נפגעה בכל אחד משלושת השלבים—איתור, בידוד וטיפול—בעוצמות שונות ומגוונות. לבחינת עוצמתה של הפגיעה בפרטיות נסווג ונבחין בין הפגיעות האפשריות והמעשיות בפרטיותם של חולי קורונה מאומתים, אלו החשודים כחולים ואלו שאינם חשודים כחולים, לפי הרלוונטיות וההקשר של שלב הבחינה.

א. שלב ראשון: איתור חולים

מדינת ישראל נקטה פרקטיקות שונות לאיתור חולים (ונשאי הנגיף). בתחילה, בעוד מספר החולים המאומתים היה קטן, פרסם משרד הבריאות את תוצאות התשאול האנושי שביצע, שנועד לאיתור מגעים (חקירה אפידמיולוגית).⁷ הפרסומים כללו, בין היתר, פירוט זמנים ומקומות של שהיית החולים, דהיינו מסלול יומם, בשבועיים שקדמו לגילוי, וזאת במטרה ליידע ולהזהיר את מי ששהו בקרבתם, כדי שאלה ייכנסו לבידוד ביתי לאור החשש שנדבקו בנגיף.⁸ המסלולים גם הומחשו באופן חזותי על גבי מפות אינטראקטיביות שאפשרו "תחקור עצמי".⁹

בשלב זה, באופן נחזה לפחות, לא נפגעה פרטיות החולים, שכן משרד הבריאות נמנע מפרסום שמותיהם של החולים, בהעניקו מספר מייצג, כרונולוגי, לכל חולה ומסלולו. דרך זו, המבוססת על התממת מידע (de-identification או anonymization), הינה גישה התומכת בפרטיות, שכן ביישומה ניתן לכאורה למנוע זיהוי אדם. ואולם, התממת מידע

---

⁷ למותר לציין כי עצם התשאול האנושי טומן בחובו פגיעה אפשרית בפרטיות, שכן בתשאול כזה אנו עלולים לחשוף פרטים שאיננו מעוניינים לספר. מבחינה משפטית, הזכות לפרטיות לא תיפגע כל עוד יש הסכמה מדעת למסירת המידע. לעניין הסכמה, ראו ס' 1, 3 לחוק הגנת הפרטיות.

⁸ הפרסומים נעשו באתר ובחשבונות המדיה הרשמיים של משרד הבריאות, ביישומון ייעודי ובכלי התקשורת. ראו לדוגמה: דוברות משרד הבריאות "הודעות דוברות: עדכוני קורונה לתאריכים 21-24/2/20: עדכון בנוגע לקבוצת התיירים מדרום קוריאה" אתר השירותים והמידע הממשלתי (23.2.2020) https://www.gov.il/departments/news/23022020_2; דוברות משרד הבריאות "השקת אפליקציה למידע ותמיכה בנושא קורונה" אתר השירותים והמידע הממשלתי (4.3.2020) https://www.gov.il/departments/news/04032020_8.

⁹ המפה מציגה את המקומות והזמנים שבהם שהו החולים בטרם אובחנו, ומאפשרת כיום צפייה בנתונים מ-14 הימים האחרונים בלבד: משרד הבריאות "מיקומי השיפה לקורונה" אתר משרד הבריאות <https://imoh.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=20ded58639ff4d47a2e2e3.&6af464c36e&locale=he>

איננה תמיד יעילה, וניתן לעיתים לזהות את מושא המידע באמצעים כגון הצלבת מידע,¹⁰

כפי שהתרחש לעיתים בפועל.¹¹

בין שהפגיעה בפרטיות מהותית או לא, הפרקטיקה נזנחה משלל סיבות והוחלפה לבסוף בעדכון המיקומים שבהם שהו החולים בלבד, ללא פרסום מסלולם.¹² ואולם, היא חושפת הבדל ראשון בהגנה על פרטיותן של תתי-קבוצות בקבוצת החולים: בהקשר צר זה, שכפי שנראה בהמשך הדברים יש לשקללו עם גורמים נוספים, מי שחלה מוקדם יותר זכה (לכאורה) להגנה פחותה לעומת מי שנדבק מאוחר יותר—שמסלולו לא פורסם. במילים אחרות, מלבד הבדלים בין-אישיים שהגבירו או הפחיתו את החשש מזיהוי חולים לפי מסלולם, כקבוצה, אלמנט הזמן היחסי—או מועד ההדבקה—מילא תפקיד בפגיעה האפשרית והמעשית בפרטיות חולים מסוימים לעומת אחרים.¹³

הגידול במספר החולים והירידה באפקטיביות הפרסומים הובילו את המדינה להשתמש באמצעים פולשניים בהרבה בקטיעת שרשרת ההדבקה.¹⁴ כך, בשלב מוקדם

---

10 ראו, באופן כללי: Paul Ohm, *Broken Promises of Privacy: Responding to the Surprising* (2010) 1701 *UCLA L. REV.*; Paul M. Schwartz & Daniel J. Solove, *The PII Problem: Privacy and a New Concept of Personally Identifiable Information*, 86 *N.Y.U. L. REV.* 1814, 1841-1845 (2011); Ira S. Rubinstein & Woodrow Hartzog, *Anonymization and Risk*, 91 *WASH. L. REV.* 703 (2016) — אסטרטגיות הסדרה בעידן ההתממה "משפט, חברה ותרבות" ב 125 (מיכאל בירנהק עורך, 2019).

¹¹ כך, לדוגמה, התרחש במקרה של בעלי חנות "הפיראט האדום". אף על פי שפרטיו האישיים הותממו, רבים זיהו אותו בקלות כ"חולה מס" 3 והתריעו כי סיפק מידע חלקי בחקירתו. סיון חילאי "אשת החולה נדבקה בקורונה, אלו המקומות שבהם שהה" *Ynet* (28.2.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5686169,00.html>

¹² מידת הפירוט והדיוק של המסלולים הייתה תלויה ביכולת השחזור של החולה ובנכונותו לשתף פעולה בחקירה; המעקב אחר הפרסומים דרש קשב ומאמץ מצד אורחים; והפרקטיקה הייתה אפקטיבית פחות עקב קצב ההדבקה הגבוה. ראו: דברי מנכ"ל משרד הבריאות דאז, בפרוטוקול ישיבה מס' 1 של ועדת המשנה הזמנית לשירותים חשאיים של ועדת החוקן והביטחון, הכנסת ה-23, 4 (26.3.2020) <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/Pages/CommitteeAgenda.aspx?tab=3&ItemID=2086830> (להלן: פרוטוקול ישיבה מס' 1).

¹³ ואולם, יש לזכור כי בשלבים שונים של ניהול המשבר הופעלו אמצעים שונים. כך, במקרה דנן, מי שחלה מאוחר יותר או כן על ידי השב"כ חלף פרסום מסלולו, ולכן מדובר בפגיעה שונה במהותה ובעוצמתה, כפי שנראה בהמשך הדברים.

¹⁴ ראו דבריו של מנכ"ל משרד הבריאות דאז: "כשהיינו בעולם [...] של עשרות חולים שנוספים ביום, יכולנו להשתמש בכלי המסורתי הזה של חקירה אפידמיולוגית [...] אבל במספרים שאנחנו נמצאים בהם כעת המשימה הזאת היא בלתי אפשרית [...] פה הטכנולוגיה כן יכולה לבוא לעזרתנו", בפרוטוקול ישיבה מס' 1, לעיל ה"ש 12, שם.

יחסית הוסמך השב"כ לסייע למשרד הבריאות¹⁵ ב"איתור מגעים" באמצעים טכנולוגיים, וזאת לעומת איתור המגעים שנעשה עד אותה עת באמצעות תשאול.¹⁶ במענה לפנייה ממשרד הבריאות בלבד, השב"כ הוסמך לאכן מיקום סלולרי של הקבוצה הראשונה— חולים מאומתים, וכן של הקבוצה השנייה—מי שבאו במגע הדוק עימם, במהלך השבועיים שקדמו ליום האבחון,¹⁷ כדי לאתרם במהירות ולאפשר למשרד להורות להם להיכנס לבידוד בית.¹⁸ השימוש בסמכות לקבלת אותם נתוני מיקום הוגבל ותוחם למטרה זו בלבד, ועל השב"כ נאסר לעמוד בקשר עם המאותרים או לקחת חלק בפעולות הפיקוח והאכיפה.¹⁹ בפועל, ביכולתו של השב"כ לאכן גם את מי שאינם באחת משתי הקבוצות

¹⁵ ההסמכה נעשתה תחילה בתקנות לשעת חירום, ולאחר מכן בהחלטת ממשלה שאושרה על ידי ועדת המשנה הזמנית לעניינים חשאיים בכנסת. ראו: תקנות שעת חירום (הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש), התש"ף-2020, ק"ח 782 (להלן: תקנות השב"כ); החלטה 4916 של הממשלה ה-34 "הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש" (24.3.2020) "הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש וביטול החלטת ממשלה" (31.3.2020) https://www.gov.il/he/departments/policies/dec4916_2020; החלטה 4950 של הממשלה ה-34 "הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש וביטול החלטת ממשלה" (31.3.2020) https://www.gov.il/he/departments/policies/dec4950_2020 (להלן: החלטת ההסמכה); ועדת החוץ והביטחון "בתום מרתון דיונים ולאחר שהכניסה בה תיקונים מרסנים: ועדת הכנסת הזמנית לענייני השב"כ אישרה את החלטת הממשלה להסמיך את השב"כ לסייע במאמץ לצמצום התפשטות הקורונה" **אתר הכנסת** 31.3.2020 https://www.gov.il/he/departments/policies/dec4950_2020 (להלן: ועדת החוץ והביטחון "בתום מרתון דיונים"); עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, פס' 6-2 לפסק דינה של הנשיאה חיות.

¹⁶ "איתור מגעים" — פעולה לאיתור מי שבאו במגע (קרבה) עם חולה קורונה מאומת וייתכן שנדרבו בניגף, כדי לאפשר את בידודם מהיר ומניעת הדבקה נוספת. ראו: תהילה שוורץ אלטשולר, רחל ארידור הרישקוביץ וערן טוך "הצורך במעבר למעקב וולנטרי" **המכון הישראלי לדמוקרטיה** (21.5.2020) <https://www.idi.org.il/articles/31389>. למותר לציין כי תשאול אנושי עשוי להוביל אף הוא לפגיעה בפרטיותם של המתושאלים, ולו עקב היכרות אישית בין הממתחקר למתוחקר.

¹⁷ מוטב לציין כי במועד כתיבת שורות אלה, משרד הבריאות קיצר את פרק הזמן לעשרה ימים מיום האבחון. אדיר ינקו "משרד הבריאות מקצר חקירות אפידמיולוגיות, פחות אנשים יידרשו לבידוד" **Ynet** (10.7.2020) <https://www.ynet.co.il/article/rkK93x8yP>; ס' 3.4 להנחיות משרד הבריאות "נוהל איתור מגעים של חולי COVID-19 במסגרת חקירה אפידמיולוגית" (10.7.2020), זמין לצפייה ב: upload.ynet.co.il/news/293488420.pdf.

¹⁸ משרד הבריאות מעביר לשב"כ את פרטי החולה ומספר הטלפון הנייד שלו, וזה מחזיר לו פירוט של מסלול תנועתו של החולה ומגעים קרובים שאותרו – לרבות שם, פרטי זיהוי, מועד החשיפה ומיקומה. ראו: ס' 7-8 להחלטת ההסמכה, לעיל ה"ש 15; עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 15, בפס' 7 לפסק דינה של הנשיאה חיות; ס' 5-2 לתקנות השב"כ. למותר לציין כי אף על פי שנתוני מיקום אינם מופיעים תחת ההגדרה של "מידע אישי" בחוק הגנת הפרטיות ובמפורש, הם פורשו בפסיקה באופן משתמע ככאלו העלולים לחשוף את עניניו הפרטיים של אדם, ולכן חוסים תחת ההגנה החוקתית והחוקית של הזכות. ראו, למשל, את עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, שם אילו לא העלו נתוני המיקום שאלה של פגיעה בפרטיות, הדיון בעתירה היה מתייתר במידה רבה כמו גם הבסיס הנורמטיבי שבבסיס חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – נתוני תקשורת), התשס"ח-2007, ס"ח 72. ראוי להוסיף כי משרד המשפטים פרסם לאחרונה תוכיך לתיקון חוק הגנת הפרטיות ובו "נתוני מיקום" יסווגו כ"מידע בעל רגישות מיוחדת". ראו ס' (4) לתוכיך חוק הגנת הפרטיות (תיקון מס') (הגדרות וצמצום חובת הרישום), התש"ף-2020.

¹⁹ ראו: תקנות השב"כ, בס' 8; ס' 2-1, 5(A), 10(A), 11(A), 1-12 להחלטת ההסמכה, לעיל ה"ש 15. בהתערבות ועדת המשנה נקבעו הגבלות על סוג המידע שייאסף וזה שיימסר בחזרה למשרד הבריאות ועל אופן שמירתו של המידע

הללו, מהטעם שה"כלי", לפי פרסומים, מלכתחילה אוגר מידע על כלל האזרחים (נושאי טלפונים ניידים) באשר הם.²⁰

התבוננות באיכוני השב"כ מצביעה על פגיעה עמוקה יותר בפרטיות החולים לעומת החשודים-כנדבקים, שכן איכונם של הראשונים רחב יותר מאיכונם הנקודתי של האחרונים, שכולל נקודות ממשק בלבד. ואולם, מעבר לכך, אין להקל ראש בשימוש באמצעי השב"כ לניהול משבר רפואי שכזה. כנגד הסמכה זו הוגשו עתירות לבג"ץ,²¹ וזה קבע כי מדובר בהסדר ראשוני הטעון עיגון בחקיקה ראשית ושאינו עוררין על פגיעתו בפרטיות.²² מוטב לציין כי מן הטעם שהדבר לא נדרש לצורך ההכרעה בעתירות, הדיון בפגיעה פרטיות נערך אך בשולי הדברים ובלשון בית המשפט כהערה "לפני סיום".²³ צוין, בין היתר, כי ההסמכה כרוכה בפגיעה קשה בזכות לפרטיות ולצנעת הפרט, הנובעת ממיהות ומזהות הגורם העוקב, השב"כ, וממהות האמצעים המופעלים, וכי המנגנון כופה ונעדר שקיפות מספקת.²⁴

ונאסרו ההעברה והשימוש בו לתכלית אחרת. ראו: ס' 4, 5, 8, 9 (ב), 10 להחלטת ההסמכה; ועדת החוץ והביטחון "בתום מרתון דיונים", לעיל ה"ש 15; עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 6 לפסק דינה של הנשיאה חיות.

²⁰ רונן ברגמן ועידו שברצטוך "הכלי", מאגר המידע הסודי של השב"כ, אוסף נתונים על כל אזרחי מדינת ישראל ויודע: איפה הייתם, עם מי דיברתם, ומתי עשיתם את כל זה" **ידיעות אחרונות** – 7 ימים (25.3.2020) <https://www.yediot.co.il/articles/0,7340,L-5701611,00.html>; רביב דרוקר "במשך שנים: כך עקב השב"כ אחרי ישראלים – עוד לפני עידן הקורונה" **חדשות** 13 (26.7.2020) <https://13news.co.il/item/news/politics/shabak-1099936>. ההסמכה הכללית של השב"כ בהקשרים אלו חוסה תחת סעיף 11 לחוק שירות הביטחון הכללי.

²¹ עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2; בג"ץ 6732/20 **האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הכנסת** (נבו) (17.11.2020) (להלן: עניין **האגודה לזכויות האזרח**).

²² לפיכך, נפסק כי הפעלת השב"כ מעבר לתום תקופת ההסמכה טעונה עיגון הסמכות בחקיקה ראשית וכוהראת שעה; ואולם, בג"ץ הותיר פתח להארכת תוקפה של החלטת ההסמכה, אם יותנע תהליך חקיקה. עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, בפס' 29, 33, 46 לפסק דינה של הנשיאה חיות.

²³ אף על פי שהנשיאה חיות עמדה על הפגיעה בפרטיות בהקשר של העתירה, השופט סולברג הציג עמדה הנוגסת בזכות לפרטיות כאשר פסק כי "הדעת נותנת, וסקרי דעת קהל בתקופה זו אכן לימדו על נכונות אנושית לוותר קמעא על הפרטיות, על מנת לסייע באיתור מוקדם של נדבקים; ניכרת נכונות שלא למצות עד דק את זכויות הפרט, מתוך אחריות כלפי הזולת ולמען החברה". מעניין השוות גישה זו לעמדה מעצימת פרטיות שנקט השופט סולברג בעניין אחר: ע"א 8954/11 **פלוני נ' פלונית**, פ"ד סו(3) 740, 691 (2014). ראו עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, פס' 3 לפסק דינו של השופט סולברג; בירנהק "פרטיות במשבר", לעיל ה"ש 2, בעמ' 17-18.

²⁴ שם, בפס' 36-38.

משהצהירה הממשלה על כוונתה לקדם חקיקה ראשית, הוארך תוקף ההסמכה מעת לעת ואף צומצמה סמכות השב"כ לסיוע במקרים פרטניים וייחודיים בלבד.²⁵ הצעת החוק שגובשה הוקפאה בתחילה, גם לבקשת השב"כ, שסבר כי יש לפנות לחלופות אחרות,²⁶ אך אושרה לבסוף ביום 20.7.2020 למשך חצי שנה, והשב"כ הוסמך להמשיך בפעולותיו בנסיבות אפידמיולוגיות שונות ולתקופות מוגבלות בזמן.²⁷ ב-1.3.2021 קיבל בג"ץ באופן חלקי את העתירה שהוגשה בנדון והגביל את השימוש באיכוני השב"כ אך ורק כלפי אלו שאינם משתפים פעולה עם החקירה האפידמיולוגית או לא מסרו דיווח על מגעים כלל.²⁸

אין עוררין שבשימוש בשב"כ ובכליו יש משום חדירה לפרטיותם של אזרחים רבים, כפי שקבע גם בג"ץ. הסמכת גוף ביטחוני לטיפול במשבר רפואי מטרידה מנקודת

---

²⁵ כאשר לא ניתן לבצע או להשלים את איתור המגעים בשיטות אחרות. ראו: ועדת החוץ והביטחון "ועדת המשנה למודיעין אישרה פה אחד להאריך ב-5 ימים בלבד את החלטת הממשלה לשימוש באיכוני שב"כ" **אתר הכנסת** main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/News/Pages/pr_300420.as30.4.2020 px; ועדת החוץ והביטחון "ועדת המשנה למודיעין אישרה לממשל ארכה של 3 שבועות בלבד לשימוש בכלי של השב"כ למאבק בקורונה – על מנת לאפשר קידום הליך חקיקה" **אתר הכנסת** (5.5.2020) main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/News/Pages/pr_050520.aspx; ועדת החוץ והביטחון "ועדת המשנה למודיעין אישרה לממשלה המשך שימוש בכלי של השב"כ עד 16.6 – במקרים פרטניים וייחודיים בלבד" **אתר הכנסת** (26.5.2020) https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/News/Pages/pr_050520.aspx.

²⁶ ראו: טובה צימוקי ואיתמר אייכנר "איכון שב"כ ייפסק והחוק נבלם, ראש השב"כ: פתחו אפליקציה אזרחית" **Ynet** (8.6.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5744541,00.html>; טל שלו, דנה ירקצי וקינן כהן "קבינט הקורונה הקפיא את החוק להסמכת שב"כ לעקוב אחר חולים" **וואלה – חדשות** (8.6.2020) <https://news.walla.co.il/item/3365762>.

²⁷ הממשלה רשאית להכריז על הסמכת השב"כ להמשיך בפעולותיו למשך של עד 21 יום, רק כאשר מספר החולים החדשים באותו יום או ביום שקדם לו עלה על 200. כמו כן, ההכרזה מצריכה את אישור ועדת חוץ וביטחון. ראו: ס' 3 לחוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020, ס"ח 166. מאוחר יותר תוקן החוק כך שהממשלה רשאית, במשך חצי שנה, להסמיך את השב"כ לסייע למשרד הבריאות בתנאים שבחוק, לתקופות של עד שלושה שבועות כל פעם. ראו: חוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש וקידום השימוש בטכנולוגיה אזרחית לאיתור מי שהיו במגע קרוב עם חולים (הוראת שעה), התש"ף-2020, ס"ח 234; זאב קם "חוק האיכון הסלולרי של השב"כ אושר בכנסת בקריאה שנייה ושלישית" **כאן – חדשות** (20.7.2020) <https://www.kan.org.il/Item/?itemId=74600>; חיים רביה "הוארכה בחוק הסמכת השב"כ לסייע במאבק בקורונה עד ינואר 2021" **law.co.il** (20.7.2020) <https://www.law.co.il/news/2020/07/20/shabak-assistance-in-fight-against-covid-19-pandemic/>.

²⁸ ראו בג"ץ 6732/20 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הכנסת (נבו) (1.3.2021).

המבט של הזכות לפרטיות, והיא חריגה בנוף המדינות הדמוקרטיות שהתמודדו עם המשבר.²⁹ הגם שייתכן שהשימוש בכלי השב"כ תורם לאיתור חולים וחשודים-כנדבקים, והגם שייתכן כי ניתן לראות בנגיף הקורונה סכנה אקוטית ומיידית, אין פירוש הדבר שמדובר בפרקטיקה ראויה. הפרקטיקה הוכחה כבעייתית ולא מדויקת,³⁰ ייתכנו חלופות ראויות ואף מדויקות ויעילות יותר³¹ וייתכן מאוד שהשימוש אינו מידתי, שכן הפגיעה בפרטיות רבה.³² משמעות השימוש בשב"כ הוא מעקב מתמיד אחר אזרחים רבים, אך מטעם שחלו בנגיף או שהו בקרבת חולה.

בה בעת ולשם ההשוואה, ובדומה למדינות נוספות, פיתח משרד הבריאות, במאמץ משותף עם המגזר הפרטי-עסקי ומתנדבים, את יישומון "המגן", שנועד להתרעה

²⁹ תהילה שוורץ אלטשולר ורחל ארידור הרשקוביץ "מעקב אחר אזרחים – מה קורה בעולם?" **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, 25.3.2020. <https://www.idi.org.il/parliaments/30997/31088>; KATHARIANA PISTOR, ; <https://www.idi.org.il/parliaments/30997/31088>; LAW IN THE TIME OF COVID-19, 89-92 (2020), זמין ב: scholarship.law.columbia.edu/books/240/; הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020 **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, 3-2 (14.7.2020) <https://www.idi.org.il/knesset-committees/32018>

³⁰ בין היתר, עקב איכוני שווא. ראו תהילה שוורץ אלטשולר ורחל ארידור הרשקוביץ "דיון בחלופות למעקב השב"כ" **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, 5-4 (22.6.2020) <https://www.idi.org.il/ministerial-committee/31884>; אדיר ינקו "איכוני שב"כ חזרו, המוקד קרס: 'שעות על הקו, ואי אפשר לערער'" **Ynet** (4.7.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5759140,00.html>; מייקי לוי "איכוני, מצלמות ושיתוף מיקומים: ההשלמות הטכנולוגיות למאבק בקורונה" **וואלה** – **חדשות** (24.10.2020) <https://news.walla.co.il/item/3393263>. במקרים מסויימים דווח כי איכוני השב"כ הובילו לזיהוי אדם כמי שהיה בקרב חולה מאומת עקב קשר טלפוני ביניהם. ראו דקלה אהרן שפרן "שוחחתם בטלפון או התכתבתם עם חולה מאומת? אתם עלולים להישלח לבידוד" **כאן** – **חדשות** (24.11.2020) <https://www.kan.org.il/Item/?itemId=80397>

³¹ יסמין יבלונקי "נסו לעקוב: האפליקציות שמאפשרות ניטור קורונה יותר מדויק מהשב"כ" **גלובס** (13.7.2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001335600>; טל קפלן "הרשות להגנת הפרטיות: מגן" **הארץ** (15.7.2020) <https://www.haaretz.com/1.3877777>; **law.co.il** (15.7.2020) <https://www.law.co.il/news/2020/07/15/magen-2-is-an-alternative-to-shabak>; "חוות דעת הרשות להגנת הפרטיות – בהתאם לחוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020" (חוות דעת של הרשות להגנת הפרטיות, 14.7.2020) <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/privacy-shabak-coronavirus>

³² יוער כי בג"ץ לא נדרש לבחינת מידתיות הפגיעה בזכות לפרטיות לצורך ההכרעה בעתירה: עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, בפס" 34-38 לפסק דינה של הנשיאה חיות. נוסף על כך, מוטב לציין כי בדרך ביניים מיוחד שפרסם מבקר המדינה בעת המשבר צוין כי "השירות הפעיל ככלל מנגנוני פיקוח ובקרה שנועדו להבטיח שפעילות הסיוע תיעשה באופן שלא תפגע מעבר לנדרש בזכות לפרטיות". ראו: מבקר המדינה **דוח ביניים מיוחד בנושא התמודדות מדינת ישראל עם משבר הקורונה** (2020) <https://www.mevaker.gov.il/sites/DigitalLibrary/Documents/2020/COVID-19/2020-COVID-19-102-shabak.pdf>

על חשיפה לחולי קורונה.³³ היישומון (אפליקציה) הייעודי, המותקן על גבי טלפונים ניידים בהסכמה בלבד, מצליב בין היסטוריית המיקום של המכשיר לבין נתונים של מיקומי החולים המעודכנים במשרד הבריאות. בהינתן חפיפה, מוצג למשתמשים מידע נוסף, ולאחר אישור התוצאה או שלילתה ניתן לדווח למשרד על החשד להידבקות ולהיכנס לבידוד.³⁴

ניתן לחלוק על יעילות יישומון דוגמת "המגן". כך למשל, ההסתמכות על נתוני מיקום בדמות ה-GPS, כפי שנעשתה בגרסתו הראשונה של היישומון, עלולה להוביל לחוסר דיוק ולטעויות.³⁵ נוסף על כך, יעילות היישומון להילחם במגפה תלויה בכמות המשתמשים בו.³⁶ ואולם, כפי שנדון בחלק ב' להלן, על אף חסרונותיה והחשש הלא מוצדק מפני חדירה לפרטיות הנלווה לשימוש בה, יישומון "המגן" הוא דוגמה חשובה להתמודדות בריאה דווקא עם סוגיית הפרטיות, בהיותה תומכת פרטיות ומעודדת מנגנונים אוטונומיים לעומת כופים, שכן אין לה קיום ללא הסכמה.³⁷ חרף הבטחתה ועמדת בג"ץ

---

³³ ראו: משרד הבריאות "המגן – האפליקציה הלאומית של משרד הבריאות למלחמה בנגיף הקורונה" **אתר משרד הבריאות** <https://govextra.gov.il/ministry-of-health/hamagen-app/download-he/> (להלן: משרד הבריאות "המגן – האפליקציה הלאומית"); משרד הבריאות "אפליקציית המגן – הצהרת פרטיות" **אתר משרד הבריאות** [/ra.gov.il/ministry-of-health/hamagen-app/magen-privacy-he/](https://ra.gov.il/ministry-of-health/hamagen-app/magen-privacy-he/) (להלן: משרד הבריאות "המגן – הצהרת פרטיות"); שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16. למבט על אפליקציות בשימוש ברחבי העולם, ראו לדוגמה: *Landscape, LF PUBLIC HEALTH*, <https://landscape.lfph.io/>.

³⁴ ראו: משרד הבריאות "המגן – האפליקציה הלאומית", לעיל ה"ש 33; שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16.

³⁵ שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16; שגיאה כהן "משרד הבריאות במגעים לחיבור אפליקציית המגן למיזם הקורונה של אפל וגוגל" **TheMarker** (4.5.2020) <https://www.themarker.com/technation/1.8818122>; עומר כביר "באילו דרכים ניתן להערים על אפליקציות המעקב?" **כלכליסט** (21.5.2020) <https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3825410,00.html>.

³⁶ שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16, בעמ' 4.
³⁷ יוער כי הפגיעה האפשרית בפרטיות של קבוצת החולים לעומת הקבוצות האחרות, בהעברתם של נתוני המיקום אל משרד הבריאות, מתאינת מהטעם שזו נעשית בהסכמה בלבד. ראו משרד הבריאות "המגן – הצהרת פרטיות", לעיל ה"ש 33, בס' 3; שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16, בעמ' 3.

בעניין חלופות לאיכוני השב"כ,³⁸ ובין היתר עקב חסמים שונים ליעילותה, "המגן" על שתי גרסאותיו לא זכה, לעת עתה, למושב כבוד במלחמה בנגיף בישראל,³⁹ ואת כשלונו ניתן לייחס, בין היתר, לחוסר אמון ציבורי.⁴⁰

עוד במסגרת מאמצי האיתור נשקלו, ואף הבשילו, התקשרויות ממשלתיות עם חברות פרטיות, שכללו העברת מידע רגיש על אודות אזרחים מקרב כלל הקבוצות.⁴¹ התקשרות כזו הפגישה בין משרד הבריאות ובין חברות פרטיות (בסיוע חברה מסין) לצורך הקמת מעבדות ורכש של מכשור וחומרים לביצוע הבדיקות לאבחון הנגיף.⁴² ההתקשרות עוררה חשש לפגיעה בפרטיות ובחסינות הנבדקים בשל העברת מידע אישי ורגיש על אודותם לידיים אזרחיות, מקומיות וזרות, שלא בהסכמתם; לצד אלה עלו גם חששות

38 בצו על תנאי שניתן כנגד איכוני השב"כ למאבק בנגיף קבע בית המשפט, בין היתר, כי על המדינה להסביר מדוע לא תצמצם את פעילות השב"כ לבצע איתור מגעים רק למקרים שבהם יש כשלים בתשואל האנושי, וכן להסביר מדוע אינה עומדת בחובתה לקדם טכנולוגיה אזרחית כחלופה למנגנון זה, כפי שקובע ס' 12 לחוק. ראו עניין **האגודה לזכויות האזרח**, לעיל ה"ש 21.

39 ראו: ירון אברהם "פרסום ראשון: האפליקציה החדשה לאיתור חולי קורונה" **N12** (21.6.2020) https://www.mako.co.il/news-lifestyle/2020_q2/Article-4a1847762d7d271026.htm; איתמר אייכנר "המגן 2' יוצאת לדרך, איכוני השב"כ יימשכו" **Ynet** (20.7.2020) <https://www.ynet.co.il/digital/technews/article/rkllkX7xv>; מייקי לוי "שיפור הדיוק ושמירה על פרטיות: הגלגול החדש של אפליקציית 'המגן' יוצא לדרך" **וואלה – חדשות** (27.7.2020) <https://news.walla.co.il/item/3376251> (להלן: לוי "הגלגול החדש של אפליקציית 'המגן'").

40 ראו למשל עומר כביר "למה הישראלים מוחקים את אפליקציית המגן 2?" **כלכליסט** (21.9.2020) <https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3850763,00.html>.

41 ביוזמת משרד הביטחון פותחה בשיתוף חברה פרטית מערכת ה"קורונהמטר" לניתוח נתוני עתק שיוורמו ממשרד הבריאות ומהשב"כ, שתעניק לכל אדם "ציון הידבקות" בהתאם להסתברות שהוא נושא את הנגיף, במטרה לאפשר בידוד מהיר וזיהוי של מוקדי הדבקה. ראו: יסמין יבלונקו "בנט רוצה להשתמש בטכנולוגיה של NSO כדי לדרג סיכויי הדבקות של אזרחים" **גלובס** (29.3.2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001323777>; אור הלר "המערכת שתציג את רמת החשיפה לנגיף: בנט הציג את הקורונה מטר" **חדשות 13** (30.3.2020) <https://13news.co.il/item/news/tech-3808455,00.html>; תהילה שוורץ-אלטשולר ורחל ארידור הרשקוביץ "המלצות מדיניות להגנה על הפרטיות בשלב הבא של מגיפת הקורונה" **המכון הישראלי לדמוקרטיה**, נספח א' 6.4.2020 <https://www.idi.org.il/media/14255/hamlaza.pdf>; עומר כביר "כך עובדת מערכת המעקב של נפתלי בנט ו-NSO" **כלכליסט** (16.4.2020) <https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3808455,00.html>. היוזמה עמדה בסתירה גמורה להוראות הסמכת השב"כ האוסרות על העברת תוצרי פעילותו לכל גוף אחר מלבד משרד הבריאות, עוררה קשיים משפטיים בלתי מבוטלים ולבסוף נזנחה. ראו: סעיף 10(א) להחלטת ההסמכה; ועדת החוץ והביטחון "בתום מרתון דיונים", לעיל ה"ש 15.

42 שגיאה כהן "עוד 10,000 בדיקות ביום: מיי הריטג' ו-BGI יקימו מערכת בדיקות קורונה" **TheMarker** (23.4.2020) <https://www.themarker.com/coronavirus/1.8795056> (להלן: כהן "עוד 10,000 בדיקות ביום").

מאבטחה לקויה וזליגת מידע ומשימוש בו למטרות מסחריות וזרות.⁴³ פגיעה זו התמקדה בקבוצת החשודים-כנדבקים, מהטעם שרק הם הופנו, בשלבים ראשוניים של המאבק בנגיף, לביצוע הבדיקה.⁴⁴ ואולם, בכך לא תמה הפגיעה בפרטיותם, שכן אלו שיאומתו כחולים—להבדיל מאלו שלא—יהיו חשופים ונתונים, כחלק מתהליך קטיעתה של שרשרת ההדבקה, לפגיעות נוספות הנלוות לסיווגם החדש כחולים, לרבות איכוני השב"כ, וכן פגיעות נוספות בשלבי הבידוד והטיפול.⁴⁵

*

שלב האיתור מציג אפוא תמונה מורכבת בכל הנוגע להגנה על הפרטיות. אזרחי ישראל, בכלל הקבוצות, חוו כרסום מהותי בזכותם לפרטיות בהסמכת השב"כ לאסוף מידע על אודותם, ללא עוול בכפם ובהיעדר חשד פלילי או ביטחוני, לצד השימוש באמצעים פוגעניים נוספים כאמור. כפי שהצביעה הטקסונומיה, הפרקטיקות שננקטו הובילו לשוני בין הפגיעות השונות שחוו אזרחים בתוך הקבוצה שלהם, למשל בקרב חולים שחוו פגיעה שונה בפרטיותם בהתאם למועד אבחונם, כשההצדקה להבדלים בפגיעה בזכות באותה קבוצה היא פרגמטית או שרירותית; וכן לשוני בעוצמת הפגיעה בין הקבוצות השונות, כבדוגמת איכוני השב"כ, בסדר יורד מהחולים (גבוהה) לעומת חשודים-כנדבקים (מתונה). כפי שנראה, הבדלים מסוג זה מתעצמים בשלבים הבאים.

⁴³ אורי ברקוביץ' "התוכנית הגרנדיוזית להקמת מעבדה שתבצע אלפי בדיקות קורונה ביום בישראל הותרה שובל של סימני שאלה" **גלובס** (4.4.2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324398>; שני אשכנזי "משרדי הבריאות והביטחון חתמו על הסכם עם מיי הריטג' לביצוע 10,000 בדיקות קורונה ביום" **גלובס** (23.4.2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001326481>. בתגובה לחששות ציין משרד הבריאות כי בהתקשרות ניתן משקל רב לסוגיות של אבטחת המידע והשמירה על פרטיותם וחסינותם הרפואי של הנבדקים, אך לא חשף את פרטיה ולא פירט אילו צעדים ינקטו לשם כך. כהן "עוד 10,000 בדיקות ביום", לעיל ה"ש.⁴²

⁴⁴ איתי גל "גם בלי תסמינים: כך תדעו אם אתם זכאים להיבדק לקורונה" **Ynet** (2.6.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5740847,00.html>.

⁴⁵ ענבר טויזר "מהחשד להידבקות ועד ההחלמה: זה המסע שעוברים חולי הקורונה בישראל" **N12** (29.6.2020) https://www.mako.co.il/news-lifestyle/2020_q2/Article-b8ab792d82ff271027.htm.

ב. שלב שני: בידוד

לצד חולים מאומתים ואלו שקיים חשש ממשי שנדבקו בנגיף עקב חשיפה לחולה, ניתן למנות כחשודים-כנדבקים גם את אלה ששבו ממדינה אחרת ואת אלה שהראו תסמינים של המחלה. החשודים-כנדבקים וכן חלקם של החולים המאומתים—אלו שלא נזקקו לטיפול רפואי צמוד—נצטוו להיכנס לבידוד ביתי⁴⁶ ולדווח למשרד הבריאות על קיומו (להלן: "חייבי בידוד").⁴⁷ כפי שנטען, מקום הבידוד משפיע במידה רבה על אופיו, ולכן יוצר כרסום שונה בחירויות הפרט ובזכויות הפרט.

אכיפת הבידוד, כשלעצמה, יצרה פגיעות שונות בפרטיותם של חייבי הבידוד. כך למשל השיקה המדינה טופס מקוון הקורא לאזרחים לדווח על הפרת החובה בידוי אחרים, על ידי מתן פרטים מזהים ותיאור נסיבות ההפרה לכאורה.⁴⁸ "מלשינון הקורונה" הוביל לאלפי דיווחים, אשר כרסמו בפרטיותם של אחרים, בחסות המדינה.⁴⁹

פגיעות נוספות התרחשו עקב הסמכת משטרת ישראל לאכיפת הבידוד הביתי.⁵⁰

בשל מספרם הרב של חייבי הבידוד, לצד הרצון בצמצום החיכוך עימם ובהימנעות

---

⁴⁶ ס' 1, 2-2 לצו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (בידוד בית והוראות שונות) (הוראת שעה), התש"ף-2020, ק"ת 516 (להלן: "צו בריאות העם (בידוד בית)"). "חייב בידוד" הוא חולה מאומת או אדם החייב בבידוד מהסיבות המנויות בס' 2 הנ"ל.

⁴⁷ ס' 3 לצו בריאות העם (בידוד בית). המדווח נדרש לספק פרטים אישיים מזהים, לרבות מספר תעודת זהות או דרכון, כתובת מקום הבידוד ומספר החדרים והנפשות הנוספות במקום, ואם בא במגע עם חולה מאומת – גם את נסיבות החשיפה לחולה. ראו: משרד הבריאות "דיווח עצמי על בידוד בית / מלונית" אתר השירותים והמידע הממשלתי <https://govforms.gov.il/mw/forms/HouseIsolation%40health.gov.il>; משרד הבריאות "דיווח עצמי על בידוד בית – מגע עם חולה" אתר השירותים והמידע הממשלתי <https://govforms.gov.il/mw/forms/QuarantineForExposees%40health.gov.il>.

⁴⁸ משרד הבריאות "דיווח על הפרת צו בידוד בית" אתר השירותים והמידע הממשלתי govforms.gov.il/mw/forms/QuarantineViolation@health.gov.il; יואב אבן "מלשינון הקורונה" בישראל כבר עובד: דיווח על 50 ישראלים שהפרו בידוד" **N12** (19.2.2020) <https://www.mako.co.il/news-19.2.2020>; סיון חילאי "עשרות תלונות על הפרת צו הבידוד: 'מסתכנים ב-7 שנות מאסר'" **Ynet** (20.2.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5681520,00.html>.

⁴⁹ מתן ברנר "איך אוכפת המשטרה את צווי הבידוד, ומתן הסכנות הטמונות בכוח הרב שניתן לה?" **גלובס** (17.3.2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001322042>.

⁵⁰ ראו: ס' 1, 3, 7(א)(1) וכן פרטים (1)-(2) לתוספת לחוק לתיקון ולקיום תוקפן של תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – אכיפה), התש"ף-2020, ס"ח 94.

מחשיפה ומסיכון שוטרים,⁵¹ הוסמכה המשטרה לקבל לידיה נתוני מיקום סולרניים של חייבי בידוד, ללא צו שיפוטי,⁵² לאימות הבידוד בבדיקת התאמה בין נתון המיקום לבין כתובת הבידוד, חלף הגעתה למקום.⁵³ אחת ליממה העביר משרד הבריאות למשטרה את רשימת חייבי הבידוד שדיווחו על עצמם למשרד, וממנה נשלפו באקראי 500 שמות שבנוגע אליהם נבחנה התאמה.⁵⁴ יוער כי הסמכה זו נתקפה, לא עוגנה בחקיקה ולבסוף פקעה.⁵⁵

איכוני המשטרה פגעו פגיעה שונה בפרטיות הקבוצות המרכיבות את חייבי הבידוד, וכן פגיעה שונה גם בקרב חבריה של כל קבוצה: ראשית, המנגנון הופעל אך ורק כלפי מי שעמדו בחובת הדיווח ולא כלפי אלו שלא עמדו בה ולכן מיקומם לא היה ידוע, ומכאן שהיו חשודים-כנדבקים שנחשפו לפגיעה, בעוד חלקם האחר לא נחשפו. שנית, המנגנון לא הופעל כלפי חולים שאושפזו בבתי החולים או במלוניות הקורונה, שפוקחו

---

⁵¹ פרוטוקול ישיבה מס' 3 של ועדת החוץ והביטחון הזמנית, הכנסת ה-23, 26-24 (19.4.2020) main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/Pages/CommitteeProtocols.aspx?ItemID=2087424 (להלן: פרוטוקול ישיבה מס' 3).

⁵² "נתוני מיקום—נתוני איכון של ציוד קצה הנמצא ברשות מנוי". ראו: ס' 1 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – נתוני תקשורת); החלטה 4926 של הממשלה ה-34 "תקנות שעת חירום (נתוני מיקום) (תיקון מס' 1), התש"ף-2020 (25.3.2020) https://www.gov.il/he/departments/policies/dec4926_2020.

⁵³ הנתונים סופקו באופן מדגמי בלבד, שאינו מתמשך או רציף, תוך קבלת נתון המיקום האחרון בלבד של חייבי הבידוד. שם; פרוטוקול ישיבה מס' 3, לעיל ה"ש 51, בעמ' 27.

⁵⁴ משמעות הבדיקה האקראית היא שאדם יכול להידגם יותר מפעם אחת. בהיעדר התאמה נערך בירור טלפוני מול חייבי הבידוד, ורק אם זה לא הניח את הדעת, נשלחו למקום שוטרים. שם.

⁵⁵ כנגד הסמכה זו הוגשו עתירות לבג"ץ, וזה אסר בצו ביניים על השימוש בה. הצעת חוק לעיגון הסמכות בחקיקה ראשית נזנחה בתום סדרת דיונים, בשל פגיעתה הקשה בפרטיות. בהתאם, פקעה הסמכות. ראו: עניין **בן מאיר**, לעיל ה"ש 2, בפתח דבר; בג"ץ 2109/20 **בן מאיר נ' ראש הממשלה** (החלטה) (נבו 19.3.2020); הצעת חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – נתוני תקשורת) (הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש) (קבלת נתוני מיקום לצורך פיקוח על קיום הוראות הבידוד), התש"ף-2020, ה"ח 1296 fs.knesset.gov.il/23/law/23_ls1_570700.pdf; ועדת החוץ והביטחון "יו"ר ועדת החוץ והביטחון, ח"כ רא"ל (במיל') אשכנזי: מהלילה יופסקו איכוני המשטרה של מבוודדי הבית" (22.4.2020).

אתר הכנסת
https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/News/Pages/042020pr_22.aspx

באמצעים אחרים.⁵⁶ במילים אחרות, ניכר שוני בפגיעה האפשרית בפרטיותם של החולים בין אלה שהושמו ב"אשפוז ביתי" לבין אלה שאושפזו במלונות ובבתי החולים. אמצעי פיקוח משטרתי נוסף, משלים, היה רחפנים המצוידים במצלמות ובמערכות כריזה.⁵⁷ הרחפנים הגיחו אל בית המבודדת, לכאורה בתיאום עימה, והיא התבקשה לעמוד במקום שבו ניתן לזהותה באמצעותם.⁵⁸ הגם שהפרקטיקה מפחיתה את החשש מהדבקת שוטרים, היא מגבירה את הפגיעה האפשרית בפרטיותם של המבודדים ושל דיירים סמוכים.⁵⁹ בהתאמה, נקבעו מאוחר יותר הנחיות והגבלות בהפעלת הרחפנים, ובהן דרישה להסכמתו של חייב הבידוד והימנעות מצילום מרחבים פרטיים ומכריזה.⁶⁰ גם פרקטיקה זו פוגעת בפרטיותם של חייבי הבידוד הנמצאים בביתם בלבד ופוסחת על החולים המפוקחים במלונות או בבתי החולים. נוסף על כך, היא פוגעת גם בפרטיותם של שכנים ודיירים סמוכים שאינם חשודים או חולים, אך ורק בשל קרבתם הגאוגרפית.

⁵⁶ פרוטוקול ישיבה מס' 3, לעיל ה"ש 51, בעמ' 24.

⁵⁷ דורון הרמן "פחות סיכון לשוטר": המשטרה נעזרת ברחפנים לאיתור חולים 'חדשות' 13 (13.4.2020) <https://13news.co.il/item/news/domestic/health/police-chasing-corona-1045253>; חיים רביה "המשטרה משתמשת ברחפנים להתחקות אחר חייבים בבידוד" <https://www.law.co.il/news/2020/04/15/police-using-drones-to-monitor-covid-19-quarantine/> (להלן: רביה "המשטרה משתמשת ברחפנים"). השימוש ברחפנים החל כיוזמה מקומית באחד ממחוזות המשטרה, ולא כמדיניות מרכזית סדורה ומוכתבת במשטרת ישראל. ראו: פרוטוקול ישיבה מס' 5 של ועדת החוץ והביטחון (הזמנית), הכנסת ה-23, 36 (20.4.2020) <https://main.knesset.gov.il/Activity/committees/ForeignAffairs/Pages/CommitteeAgenda.aspx?tab=3&ItemID=2087465> (להלן: "פרוטוקול ישיבה מס' 5"). הובהר כי הרחפנים משלימים את קבלתם של נתוני המיקום, הואיל ולא ניתן לאכן את מי שאין ברשותו מכשיר נייד או אינו נושא כזה עימו, הם מספקים מענה במקרים שבהם כתובת הבידוד אינה מדויקת ומסייעים בבירור אי-התאמות המעידות על הפרת הבידוד. ראו: רונית סלע-שטיינמן "המשטרה קובעת הגבלות על הפעלת רחפנים לבדיקת חייבי בידוד" <https://www.law.co.il/news/2020/04/26/police-restrict-use-of-drones-for-quarantine-surveillance>.

⁵⁸ הרמן, לעיל ה"ש 57; רביה "המשטרה משתמשת ברחפנים", לעיל ה"ש 57.

⁵⁹ טל קפלן "מומחי פרטיות: שימוש ברחפנים לבדיקת חבי בידוד – פגיעה קשה בפרטיות" <https://www.law.co.il/news/2020/04/16/privacy-experts-question-police-use-of-drones/> (16.4.2020).

⁶⁰ חיים רביה "המשטרה: רחפנים יופעלו לבדיקת חייבי בידוד רק בהסכמתם" <https://www.law.co.il/news/2020/04/20/police-to-use-drones-to-monitor-patients-only-with-consent/>; פרוטוקול ישיבה מס' 5, לעיל ה"ש 57; סלע-שטיינמן, לעיל ה"ש 57.

כהערה לפני סיכום שלב זה, נציין כי לפחות במקרה אחד, כאלה שנמנו עם תת-קבוצת חולי הקורונה ששהו בבידוד ביתי, לעומת אלו ששהו במלונית או בבית החולים, אך גם לעומת אחרים בתוך תת-הקבוצה עצמה, חוו פגיעה נוספת בפרטיותם באמצעות ביוש (shaming) בידי רשות מקומית, שביקשה להניעם להתפנות אל מלונות הקורונה.⁶¹ נוסף על כך, ראוי לציין כי משרד הבריאות המשיך לבחון אפשרויות טכנולוגיות שונות לאכיפת הבידוד שעשויות היו גם כן להשפיע על פרטיות של חייבי הבידוד.⁶² אם כן, שלב הבידוד כולל פגיעות שונות ומגוונות בפרטיותם של חייבי הבידוד. ככלל, האמצעים בשלב זה אינם מופעלים כלפי מי שאינם חשודים או חולים, והפגיעה האפשרית בהם היא אגבית, אך לאו דווקא זניחה. הפגיעות שונות בעוצמתן בין תתי-קבוצות, כבמקרה של איכון אלה שעמדו בחובת הדיווח בלבד, ולהחלטה על מקום האשפוז—בית, מלונית או בית חולים—יש השפעה מהותית על החשיפה לפגיעה בפרטיות, אך בשל קיומו או היעדרו של פיקוח פיזי. לכאורה, מנקודת מבט צרה של שימור הפרטיות, מוטב לחולים להתאשפז במלונית או בבית חולים ולהימנע מפגיעה, אך כפי שנראה, גם שלב הטיפול הרפואי כרוך בפגיעה בפרטיותם.

ג. שלב שלישי: טיפול רפואי

⁶¹ הדבר התאפשר בשל העברת מידע על אודות חולים מאומחים ממשרד הבריאות לידי הרשויות המקומיות, למטרות של מתן סיוע רווחתי למחויבי הבידוד ומשפחותיהם וסיוע במציאת מקום בידוד חלופי. רשות מקומית עשתה שימוש במידע בניגוד למותר, בתלותה שלטים המתריעים על נוכחות חולי קורונה במקומות מגוריהם, כדי להניעם להתפנות למלונות הקורונה. ראו: חוזר מנכ"ל משרד הפנים מיוחד 6/2020 "נוהל מסירת מידע ממשרד הבריאות לרשויות המקומיות אודות חייבי בידוד עקב התפרצות נגיף הקורונה" (2.4.2020) https://www.gov.il/BlobFolder/news/news-02-04-2020_3/he/news_2020_corona_news-corona_6-2020%20.pdf; רוני לינדר "שימינג או הצלת חיים? שלטים בבני ברק מתריעים על חולי קורונה בבניין" **TheMarker** (29.4.2020) <https://www.themarker.com/coronavirus/1.8807133>

⁶² הצעה אחת הייתה להשתמש במערכת אוטומטית שתשלח הודעות בזמנים אקראיים לאלו שחייבים בבידוד, שיהיו מחויבים להשיב להודעות אלו והמערכת תבדוק את המיקום שממנו נשלחה ההודעה ובכך תודא שהבידוד מתקיים. ראו יואב אבן "פרסום ראשון: הפתרון הטכנולוגי שאמור לעקוב אחרי מפרי הבידוד" **N12** (5.12.2020) https://www.mako.co.il/news-lifestyle/2020_q4/Article-8doc529fb443671026.htm

פרטיות בימי קורונה

הטיפול בחולים נחלק לשלושה סוגים: אשפוז בבית חולים, "אשפוז ביתי" ובידוד במלונת.⁶³ אף על פי שמהותית לא הייתה הפרטיות אמורה להיפגע באופן שונה בין חולים מאומתים בכל שלב שהוא, בפועל נוצרו פגיעות שונות באותה הקבוצה בשלב זה. תת-הקבוצה הראשונה של החולים שהתה במחלקות ייעודיות בבתי חולים. לצמצום הסכנה לצוותים הרפואיים הותקנו מצלמות ומיקרופונים בחדרי החולים, לניטור מצבם מרחוק.⁶⁴ ההוראה נמסרה לבתי החולים בטרם גובשו הנחיות ונהלים סדורים בעניין, באופן שהותיר שיקול דעת רחב בידיהם באשר ליישומה.⁶⁵ הנוהל שהתגבש עמד לכאורה בסתירה לדין הקיים, המטיל חובה לשמור על פרטיות המטופל⁶⁶ ומאפשר ביצוע מעקב חזותי בלבד במרחב הפרטי, בנסיבות מתוחמות.⁶⁷ מכאן שהפגיעה שנוצרה בפרטיות החולים המאושפזים לא הייתה מחויבת המציאות.

מאוחר יותר נקבע נוהל לשימוש במצלמות במחלקות הקורונה, המדגיש את החשיבות הרבה שבשמירה על כבודם של המאושפזים, פרטיותם והאוטונומיה שלהם

---

⁶³ ראו, בהתאמה: ס' 1-2 לצו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש 2019) (בידוד בבית חולים) (הוראת שעה), התש"ף-2020, ק"ת 620; ס' 1-2, 2 לצו בריאות העם (בידוד בית); ס' 1, 3 לחוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש) (בידוד במקום לבידוד מטעם המדינה), התש"ף-2020, ס"ח 182.

⁶⁴ הנוהל, שהתגבש בהוראת משרד הבריאות, זכה לכינוי "נוהל האח הגדול" והוחל תחילה באופן גורף על כלל המטופלים, בלא תלות במצבם, ואלה יודעו על ניטורם ברף הדרכה שנמסר להם עם אשפוזם. חולים שביטלו ביוזמתם את אמצעי הניטור התבקשו להפעילם מחדש ולהסיר חסימות. ראו: תומר גנון וענת רואה "משרד הבריאות הורה לבתי"ח להפעיל נוהל 'האח הגדול': צילום והאזנה גם לחולי קורונה קלים 24/7" **כלכליסט** (21.3.2020) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3802652,00.html> (להלן: גנון ורואה "נוהל 'האח הגדול'").

⁶⁵ ההנחיות נמסרו על ידי המשרד באופן טלפוני ובמענה לפניות פרטניות מצד בתי חולים. בהנחיות נמסר כי מצלמות יוצבו על בסיס החלטות פרטניות, בהתאם לשיקול דעת רפואי, ולא באופן גורף, ובכל מקרה, בהסכמת המטופל. ראו: תומר גנון וענת רואה "משרד הבריאות מודה: אין כללים להפעלת נוהל 'האח הגדול' בבתי החולים" **כלכליסט** (30.3.2020) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3804870,00.html>.

⁶⁶ הדין מטיל על המוסד ועובדיו חובה לשמור על כבודו ועל פרטיותו של המטופל בכל אחד משלבי הטיפול, וכן חובה לקבוע הוראות לעניין זה. ראו: ס' 10 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, ס"ח 327; גנון ורואה "נוהל 'האח הגדול'", לעיל ה"ש 64.

⁶⁷ פרק ד' 1 לפקודת בריאות העם מס' 40 לשנת 1940 [נוסח מלא ומעודכן], ע"ר תוס' 1, 191, קובע הוראות לעניין התקנת מצלמות בלבד, ללא ביצוע האזנה, במרחב הפרטי, לשם ההגנה על מאושפזים בבתי חולים גריאטריים בלבד ומעניק למטופל זכות סירוב לצילום במרחבו הפרטי. אין ברין הסדר דומה המאפשר התקנת מצלמות במרחב הפרטי בבתי חולים. ראו גם: תומר גנון וענת רואה "הפקודה שאוסרת צילום חולי קורונה מופרת, משרד המשפטים שותק" **כלכליסט** (24.3.2020) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3803130,00.html>.

באיזון אל מול ההגנה על צוותי הרפואה.⁶⁸ נקבע כי המעקב יהיה חזותי בלבד וללא האזנה, ונקבעו הוראות להתקנת המצלמות והשימוש בהן בדרך שתפחית את הפגיעה בפרטיות, כמו גם דרישה להפעלת שיקול דעת פרטני ביחס לחולים שונים ודרישה להסכמת המטופל.⁶⁹ חולי הקורונה שלא דרשו אשפוז שהו בבידוד ביתי או במלונית ייעודית. לעומת המאושפזים והמבודדים בביתם, אלו ששהו במלונית לא חוו מעקב או פיקוח פולשניים, ולכן, לכאורה לפחות, פרטיותם נשמרה באופן הרחב ביותר בקבוצה זו. למקום הטיפול, כמו גם למצב החולים שהינו שיקול בהחלטה בנוגע אליו, הייתה אפוא השפעה על פרטיות החולים, וההכרעה בדבר מקום האשפוז חשפה אותם לאמצעים פוגעניים שונים או כלל לא חשפה אותם אליהם. אין עוררין על כך שטיפול רפואי מצריך לא אחת פגיעה בפרטיות החולים, ולכן ניתן לטעון כי ההבדלים בין תתי-הקבוצות בהקשר זה מוצדקים או זניחים. עם זאת, אל למעצבי המדיניות לאיין את חוק זכויות החולה, המורה על הגנה על פרטיות החולה,⁷⁰ וטענתנו בהקשר זה היא שהפגיעה במקרה הנדון לאו דווקא הייתה הכרחית, וחשוב מכך, מושא הפגיעה היה שרירותי במידת מה.

*

לסיכום תת-חלק זה, הטקסונומיה המוצעת מספקת כמה תובנות חשובות: ראשית, הפגיעות רבות, מגוונות במהותן ובעוצמתן ובלתי מבוטלות. רובן ככולן נכפו על הפרט,

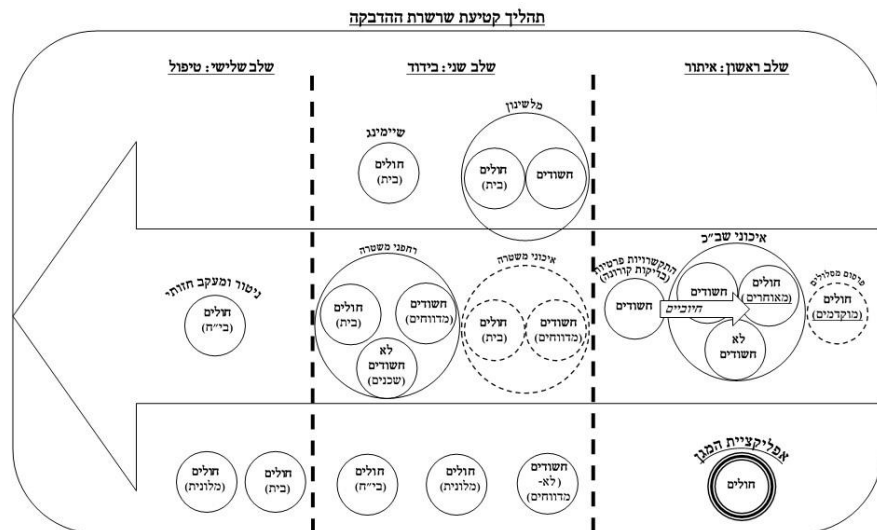
---

⁶⁸ משרד הבריאות "הנחיות לצילום חולים במחלקות הקורונה בבתי החולים" אתר משרד הבריאות (6.4.2020) <https://www.health.gov.il/hozer/mr-179047620.pdf> (להלן: משרד הבריאות "נוהל מצלמות קורונה"); תומר גנון וענת רואה "נוהל 'האח הגדול' לחולי קורונה יוגבל ויצומצם; מאושפזים יוכלו להפסיק המעקב 24/7" כלכליסט (6.4.2020) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3806510,00.html>.

⁶⁹ כמו כן, הנוהל נותן זכות מסויגת בידי המטופל לדרוש את הפסקת הצילום, לרבות אפשרות להפסיקו בעצמו; הוא מורה כי הצפייה במטופל תיעשה בזמן אמת בלבד (לא באופן רציף) וללא שמירת תיעוד וכי התקשורת הקולית עימו תיעשה למטרת שיח בלבד, ללא האזנה רציפה. יודגש כי הנוהל קובע גם את האיסור על התקנת מצלמות במלוניות הקורונה. ראו: משרד הבריאות "נוהל מצלמות קורונה", לעיל ה"ש 68.

⁷⁰ ס' 1 לחוק זכויות החולה.

ובכך כרסמו באמון הציבור במידה רבה.⁷¹ שנית, עם ההתקדמות בשלבי התהליך, האמצעים מכוונים כלפי קבוצות מעטות יותר, אך מספרם אינו בהכרח פוחת. מכאן שהיקף הפגיעה בפרטיות הולך ומצטמצם בעוד **עוצמתה** אינה בהכרח פוחתת עימו, שכן היא סובייקטיבית במידה רבה. ואולם, **ההיקף והעוצמה** מושפעים מהמיקום בתוך תתי-הקבוצות.⁷² שלישית, מיעוט האמצעים מופעל כלפי מי שאינם חשודים-כנדבקים או חולים. ואולם, מכך לא ניתן להסיק בהכרח שהפגיעה בפרטיותם פחותה **בעוצמתה** או **בהיקפה**, שכן אמצעים אלו, כלי השב"כ וההסתייעות בחברות אזרחיות, כדוגמה, מופעלים בהיקף נרחב בהרבה מאחרים ופגיעתם עשויה להיות עוצמתית. לבסוף, אף לא קבוצה אחת חסינה מפגיעה בפרטיותה, ואף אם קיימת קבוצה שהפגיעה בה פחותה, הרי שהמעבר ביניהן עשוי להיות מיידי ולגרור עימו שורת פגיעות נוספות: כך, אדם שנחשף לחולה מאומת יעבור אל קבוצת החשודים-כנדבקים, ואדם שאובחן כחיובי יעבור אל קבוצת החולים, והם ייחשפו לפגיעות בפרטיות של קבוצות אלו. הכרסומים השונים במסגרת תהליך קטיעת שרשראות ההדבקה יומחשו בתרשים הבא:

תהליך הקטיעה של שרשרת ההדבקה, על הפגיעות בפרטיות שבמסגרתו, אינו מתקיים בחלל הריק אלא במסגרת מציאות רחבה יותר ושגרת חיים בצל הנגיף—“שגרת קורונה”. גם זו מלווה בפגיעות שונות ומגוונות בפרטיות דייריה ואליה משתייכות כלל הקבוצות לעיל. לניתוח הפרטיות בשגרת הקורונה נפנה להלן.

2. פרטיות בשגרת קורונה

נגיף הקורונה שינה את שגרת החיים ה“רגילה” של כל תושבי ישראל, לפחות לזמן מה, בדומה לרבים בעולם. בלימת ההדבקה הצריכה התאמות שונות ומגוונות של החברה בישראל,⁷³ לרבות הגבלות של חירויות וזכויות יסוד. כך למשל, חופש העיסוק נפגע באופן ניכר כשרבים הוגבלו מלעסוק במשלח ידם, ולפרקים הדבר אף נאסר עליהם,⁷⁴ וחופש התנועה הוגבל באופן חמור, בהטלת סגר והגבלות שונות.⁷⁵

גם הפרטיות נפגעה, וזאת אף מעבר לתהליך הקטיעה של שרשרת ההדבקה בלבד. באופן גלוי, אך במידה רבה גם סמוי מן העין, פרטיותם של רבים נפגעה כחלק מהשגרה החדשה, לעיתים אף ללא הבנתם או ידיעתם, כפי שנתאר להלן.⁷⁶ “שגרת

---

⁷³ ראו, למשל: אגף בכיר לאסדרת עיסוקים “עדכונים בנושא הקורונה” משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים [employment.molsa.gov.il/Employment/ProfessionalLicensure/Pages/corona-updates.aspx](https://www.molsa.gov.il/Employment/ProfessionalLicensure/Pages/corona-updates.aspx).

⁷⁴ ראו: חוק לתיקון ולקיום תוקפן של תקנות שעת חירום (נגיף קורונה החדש – הגבלת פעילות), התש”ף-2020, ס”ח 128; טל שניידר “אולמות אירועים, ברים וחדרי כושר ייסגרו: הממשלה אישרה את ההגבלות החדשות” גלובס <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001334827> (6.7.2020).

⁷⁵ ראו: חוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש) (אזור מוגבל), התש”ף-2020, ס”ח 190; בועז אפרת “אדלשטיין: ההגבלות שהטלנו היום – כדי למנוע סגר עוד שבועיים” וואלה – חדשות (6.7.2020) [news.walla.co.il/item/3372013](https://www.walla.co.il/item/3372013).

⁷⁶ מוטב לציין כי בעת פרסום מאמר זה המשיכה הזכות לפרטיות לחוות כרסומים שונים, בהקשרים שונים. כך, למשל, משרד הבריאות יזם שימוש בצמידי מעקב אלקטרוניים לשם ניטור מיקומם של השבים מחו”ל, חלף הבידוד במלונות קורונה. ראו עומר כביר “בישראל, גם הפרטיות מתה מקורונה” כלכליסט (27.2.2021) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3895792,00.html>. דוגמה נוספת לכרסום זה ניתן לראות באישור הכנסת להעברת מידע לרשויות המקומיות על-אודות אזרחים שלא חוסנו. ראו הונתן ליס “הכנסת אישרה סופית: פרטיותם של אזרחים שלא התחסנו יועברו לרשויות מקומיות” הארץ (24.2.2021) <https://www.haaretz.co.il/health/corona-premium-1.9565728>. במקרה אחר הועברו פרטיהם האישיים של חולי קורונה בדואר אלקטרוני מסחרי ובניגוד לנוהלי אבטחת מידע. ראו אדיר ינקו “מרסק את אבטחת המידע”:

פרטיות בימי קורונה

הקורונה ומציאות ה"ריחוק החברתי" כפו ביצוע התאמות להתנהלות במרחב הפיזי-הציבורי, בד בבד עם יצירת מרחב פעילות חדש בדמות המרחב המקוון. הוראה, לימוד, עבודה, צרכנות, מתן שירותים ופעולות פיזיות רבות נוספות הועתקו כמעט במלואן לעולם המקוון. מעבר חסר תקדים זה גרר עימו שורה ארוכה של פגיעות בפרטיות וחשף את הזכות לפרטיות במערומיה. חלק זה ימחיש פגיעות אלו, לצורך קידום הדיון הנוגע לחשיבות ההגנה האפריורית על הפרטיות תוך דבקות בעקרונות ה"עיצוב לפרטיות ולאבטחה", וכן החינוך לאלו ולהבנה טובה יותר של הזכות לפרטיות.

א. "שגרת קורונה" במרחב הציבורי

לשם חזרה מסוימת לשגרת חיים בצל הנגיף במרחב הפיזי-ציבורי חייבה מדינת ישראל את תושביה, כמו גם את העסקים, לעמוד בשלל תנאים ומגבלות בנוגע להתנהלותם. כך, למשל, עסקים חויבו בהוראות ה"תו הסגול" לקבלת לקוחות ומתן שירותים,⁷⁷ לרבות החובה לנטר את מספר הלקוחות ולתשאלם באשר להופעת תסמיני הנגיף ומגע עם חולה מאומת. למרות שבשלב מסוים חויבו עסקים מסוימים לאסוף מידע דוגמת שמות המבקרים ומספרי הטלפון שלהם,⁷⁸ ובכך טמון כרסום נוסף בפרטיות כשלעצמו, עסקים

פרטי חולי קורונה הועברו בגימיל מפיקוד העורף " (2.3.2021) Ynet <https://www.ynet.co.il/news/article/H14LoknM00>

⁷⁷ ס' 1א3-א3 לתקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020, ק"ת 812, תחילה; ובהמשך: ס' 1א3-א3 לתוספת לחוק לתיקון ולקיום תוקפן של תקנות שעת חירום (נגיף הקורונה החדש – הגבלת פעילות), התש"ף-2020. התו הסגול הוא "הנגשה" של ההוראות בתקנות. ראו: משרד הבריאות "התו הסגול: תנאים להפעלת עסקים ולקבלת לקוחות" אתר משרד הבריאות <https://govextra.gov.il/economy-tavsagol>.

⁷⁸ ראו ס' 6 לתקנות סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה) (הגבלת פעילות והוראות נוספות) (תיקון מס' 8), התשפ"א-2020, ק"ת 310.

רבים פגעו בפרטיות הלקוחות בדורשם פרטים אישיים מזהים או באיסופם באמצעות

יישומון, כאשר כלל לא היו מחויבים בכך.⁷⁹

פגיעה נוספת בפרטיות התרחשה במגזר החינוכי. מוסדות חינוך הוסמכו לדרוש

הצהרת בריאות מהורים כתנאי לכניסת ילדיהם לשטחיהם.⁸⁰ ואולם, בנקודה זו החלו

להתגלות פגיעות שונות בפרטיות הילדים ולעיתים גם בעובדי המוסדות.⁸¹ כך, למשל,

היו מוסדות שבחרו להתקין מערכות למדידת חום ולזיהוי פנים,⁸² אף על פי שכלל לא

נדרשו לכך.⁸³ עקב החשש מאיסוף מידע רגיש הובהר כי אין לאסוף מידע על אודות

⁷⁹ יישומון ה"תו הסגול" פותח על ידי חברה מסחרית ונועד לאפשר מילוי הצהרת בריאות באופן דיגיטלי, תוך הצגת הצעות עסקיות ללקוחות. ראו: "התו הסגול" TavSagol tavsagol.shop/about; שני מוזס "מנצלים את התו הסגול לתועלתם? עסקים דרשו ללא צורך פרטים מלקוחות" גלובס (12.5.2020) https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001328307#utm_source=Apps&utm_medium=SharedTo. יודגש כי חובת העסקים לדרוש הצהרת בריאות בוטלה. משכך, ובהיעדר מקור סמכות חוקית אחר לעשות כן, חל על עסקים איסור לאסוף מידע אישי מהלקוחות, לרבות לצורך עמידה בחובת התשאל בכניסה לעסק. הובהר כי בתשאל על העסק להימנע מהצגת שאלות נוספות או מבקשת מידע אישי מעבר לנדרש על פי התקנות. ראו: הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות בכניסה למקומות עבודה ומסחר במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה – מסמך מעודכן" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/trade_work_privacy_corona 08.5.2020; וכן, ראו ההבהרה מתאריך 14.5.2020, שם. na

⁸⁰ ס' 2(ב)(2)(א) לצו בריאות העם (נגיף הקורונה החדש) (הגבלת פעילות מוסדות חינוך) (הוראת שעה), התש"ף-2020, ק"ת 1412; הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות תלמידים במסגרת כניסה למוסדות חינוך בתקופת התמודדות עם נגיף הקורונה" אתר השירותים והמידע הממשלתי https://www.gov.il/he/departments/news/back_to_school_privacy_corona (להלן: הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות תלמידים"); יעל אודם "תורים, צמידים והצהרת בריאות: כך נראה ביי"ס בזמן הקורונה" N12 https://www.mako.co.il/news-education/2020_q2/Article-2e608b84809d171027.htm (3.5.2020).

⁸¹ בתוך כך, ואף על פי שלא הבשילה לכדי מימוש, מוטב לציין את היוזמה שזכתה לכינוי "שבב לכל ילד" – אמצעי גנון צמיד או טבעת שיתרע מפני אי-שמירתם של כללי הריחוק החברתי. ראו: סיון חילאי "חזון 'שבב לכל ילד' של נתניהו: 'כדיוני' Ynet (6.5.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5726251,00.html>; עומר כביר "בארה"ב מתכננים צמיד מעקב לתלמידים: בישראל אסור לתת לזה לקרות" כלכליסט (7.6.2020) <https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3831233,00.html>.

⁸² ליאור ורוזבלסקי "כפי שפורסם בחדשות 13: הלימודים יתחדשו ביום ראשון באופן מדורג" חדשות 13 <https://13news.co.il/item/news/domestic/education-society/coronavirus-israel-1051168/> (27.4.2020); back-to-school-1051168// <https://www.themarker.com/coronavirus/premium-1.8787285> (21.4.2020) TheMarker "מקום" <https://www.ynet.co.il/digital/technews/article/Sy4b0N11FD> (5.11.2020) Ynet "הציית לעטיית מסכות על הפנים. ראו הגר בוחבוט "מצלמות לאיתור מסכות? זלזול באזרחים" <https://www.ynet.co.il/digital/technews/article/Sy4b0N11FD>.

⁸³ הרשות להגנת הפרטיות הבהירה כי מוסדות החינוך אינם נדרשים לעשות שימוש במערכות טכנולוגיות למדידת חום או לבידוק התלמידים בכניסה וכי עליהם להימנע משימוש במערכות ביומטריות או מערכות לזיהוי פנים, העלולות לגרום לפגיעה קשה בפרטיות. ראו: חיים רביה "הרשות להגנת הפרטיות: מותר ואסור באיסוף מידע על תלמידים סביב הקורונה" law.co.il (10.5.2020) <https://www.law.co.il/news/2020/05/10/covid-19-students-data/>; הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות תלמידים", לעיל ה"ש 80.

פרטיות בימי קורונה

התלמיד מעבר לנדרש, יש לאוספו רק באמצעות תוכנות מאושרות ואין לעשות בו שימוש שלא למטרותו.⁸⁴

המרחב הפיזי-ציבורי החל אפוא להתאים את עצמו לשגרת קורונה, ותקנים והנחיות הובילו, במידה מסוימת, לפגיעות בפרטיות אזרחים. יוזמות רבות ומגוונות נוספות להתנהלות בשגרת קורונה במרחב הפיזי-ציבורי, שעשויות היו לכרסם עוד בפרטיות, לא צלחו לעת עתה.⁸⁵ ייתכן שחלק מפגיעות אלו זניחות מבחינת היקף הפגיעה בזכות, דוגמת מדידת חום גוף ללא תיעוד, אך אל לנו להתעלם מהפגיעה המצרפית והסמויה מן העין שהתרחשה פעמים רבות בשגרת הקורונה. כפי שיפורט להלן, מצטרפות אליהן פגיעות נוספות בפרטיות שהתרחשו במעבר לעולם המקוון.

ב. "שגרת קורונה" במרחב המקוון

מציאות ה"ריחוק החברתי" דרשה מהמשק לבצע שינוי חסר תקדים בהיקפו, בדמות המעבר לפעילות ולמתן שירותים באופן מקוון, לרבות למידה והוראה מקוונות,⁸⁶ עבודה

---

⁸⁴ שם; ליאור ורוצלבסקי "מהיום: הורים יוכלו לחתום על הצהרת בריאות לביה"ס גם באינטרנט" **חדשות 13** (5.5.2020) <https://13news.co.il/item/news/domestic/education-society/back-to-school-coronavirus-1055199>.

⁸⁵ כך, למשל, נסקלה הטלת חובה על קניונים לבצע רישום, ניטור ומעקב אחר תנועת המבקרים בכניסה לקניונים ובמעבר בין מתחמים שונים בקניונים. היוזמה עוררה חשש שרישום ידני יהיה בלתי אפשרי ולכן קניונים יפנו לאמצעים אלקטרוניים פוגעניים כאפליקציות וטכנולוגיות מעקב. אורנה יפת "כעס ואיומים בקניונים: לא נבצע מעקב אחר הקונים, לא נפתח במתכונת הנוכחית" **כלכליסט** (2.5.2020) <https://www.calcalist.co.il/marketing/articles/0,7340,L-3815171,00.html>.

⁸⁶ הרשות להגנת הפרטיות "הגנת פרטיות בלמידה מרחוק: דגשים והמלצות להתנהלות בתקופת התמודדות עם נגיף הקורונה" **אתר המידע השירותים הממשלתי** (1.9.2020) <https://www.gov.il/he/departments/publications/reports/privacy-back-to-school-digital>; עמליה רן "למידה מרחוק בימי קורונה: הזדמנות לשינוי מערכתי" **כלכליסט** (22.3.2020) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3802910,00.html>; ירון סילבר "למידה מרחוק במערכת ההשכלה הגבוהה בישראל – האתגר" **כלכליסט** (6.4.2020) <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3806364,00.html>; צורך הכרחי וקיומי" **כלכליסט** 26.5.2020 <https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3827270,00.html>; מירב דוסטר "מה ישנה באקדמיה ביום שאחרי הקורונה?" **Mako** (27.5.2020) <https://www.mako.co.il/study-career-study/articles/Article-0aa943f92a05271026.htm>; דנה ירקצי, שלומי גבאי וניר יגנה "משרד החינוך מעורר שילוב למידה מרחוק ולמידה פיזית בחטיבות ובתיכונים" **וואלה**

מהיבט⁸⁷ ומתן שירותים חיוניים באופן מקוון.⁸⁸ כפי שנדגים להלן, המעבר גרר עימו שורת פגיעות בפרטיות המשתמשים, בין היתר בשל בערות טכנולוגית והיעדר ניסיון או הכשרה מספקים, כשלים בארכיטקטורות הפלטפורמות השונות ומדיניות הפרטיות.⁸⁹

בערות טכנולוגית והיעדר ניסיון או הכשרה גרמו לטעויות רבות שפגעו בפרטיות המשתמשים. כך, לדוגמה, משתמשים שכחו כי הם נצפים ונשמעים, ולחלופין, סברו כי התוכנה אינה פעילה עוד, וצולמו ברגעים אינטימיים או סוד-שיחם נחשף.⁹⁰

— **חדשות** (5.6.2020) news.walla.co.il/item/3365056; תמר טרבלסי חדר "לא מחכים: בתי ספר חוזרים בעצמם לקבוצות וללמידה מרחוק" **Ynet** (5.6.2020) https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5742479,00.html; נועם רביר "כך נערכת מערכת החינוך לפתיחת שנת הלימודים הבאה" **ישראל היום** (11.6.2020) https://www.israelhayom.co.il/article/769761.

⁸⁷ הרשות להגנת הפרטיות "דגשים למנהלים ועובדים בהפעלת מדיניות עבודה מרחוק אל מול הרשת הארגונית" **אתר המידע והשירותים הממשלתי** https://www.gov.il/BlobFolder/reports/corona_work/he/CORONA_%D6%B9WO24.3.2020 (7.4.2020) **TheMarker** RK_%D6%B9PRIVACY.pdf; אייתי גרין "העולם הישן מת, יחי העולם החדש" **TheMarker** https://www.themarker.com/blogs/itai-green/BLOG-1.8747634 (12.5.2020) — **ZOOM** איך מתכוננים לעבודה בצל הקורונה **כלכליסט** (19.5.2020) https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3821310,00.html; אור ליפמן "היום אחרי הקורונה – שגרת העבודה מהבית" **מעריב** (15.5.2020) https://www.maariv.co.il/business/Article-765566; עומר כביר "שגרת הקורונה: עבודה מהבית וחשש ממתקפות סייבר" **כלכליסט** (19.5.2020) https://www.calcalist.co.il/internet/articles/0,7340,L-3824470,00.html (להלן: כביר "עבודה מהבית"); אורי יוגב "הממשלה הייבת לשים את העבודה מרחוק בראש סדר העדיפויות" **כלכליסט** (20.5.2020) https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3825071,00.html; מעין מנלה "66% מהמנהלים ימשיכו בעבודה מרחוק גם אחרי חזרה מלאה לשגרה" **כלכליסט** (20.5.2020) https://www.calcalist.co.il/local/articles/0,7340,L-3825092,00.html.

⁸⁸ תזכיר חוק התאמת החקיקה להספקת שירותים חיוניים מרחוק (הוראת שעה), התש"ף-2020; רפאלה גויכמן "ישראל אחרי הקורונה | יותר שירותים מקוונים – הרבה יותר תקלות" **TheMarker** (1.6.2020) https://www.themarker.com/coronavirus/premium-1.8887363.

⁸⁹ כך לדוגמה, מדיניות הפרטיות של כמה פלטפורמות פופולריות לקיום ועידות וידיאו מתירות לספקיות לאסוף מידע במהלך השיחה, לשלבו עם מידע מסוחר מידע ומקורות אחרים לבניית פרופילים של צרכנים, ואף להשתמש בווידיאו לאימון מערכות לזיהוי פנים. ראו: Allen St. John, *It's Not Just Zoom. Google Meet, Microsoft Teams, and Webex Have Privacy Issues, Too*, CONSUMER REP. (Apr. 30, 2020), https://www.consumerreports.org/video-conferencing-services/videoconferencing-privacy-issues-google-microsoft-webex/.

⁹⁰ מקרה הממחיש את חוסר הניסיון בשימוש בפלטפורמות מקוונות ואת הצורך בהסתגלות לשימוש בהן התרחש במהלך ועידה מקוונת של מקום עבודה, כשאחת מהעובדות נטלה עימה את המכשיר הנייד אל חדר השירותים, ככל הנראה, כיוון ששכחה שגם היא נצפית. ראו: "פדיחה נוראית בשיחת ZOOM: העובדת שחשפה קצת יותר מדי" **וואלה Tech** (25.3.2020) tech.walla.co.il/item/3348350. מקרה אחר אירע בתום שיעור מקוון, לאחר שמרצה שלא סיימה את פעילות התוכנה נשמעה על ידי הסטודנטים מגדפת אותם. ראו: יעל אודם "מרצה באוניברסיטה במרכז הארץ פלטה בטעות: 'סטודנטים זה עם חרא'. האיגו" **N12** (17.6.2020) https://www.mako.co.il/news-education/2020_q2/Article-33613e52713c271027.htm. עוד על היעדר ידע והכשרה מספקים מצד צוותי ההוראה, ראו: גילה לוי עצמון "למידה מרחוק? למורים אין את הידע הנדרש" **TheMarker** (16.3.2020) https://www.themarker.com/opinion/1.8679610; יסמין יבלונקו "למידה מרחוק במערכת החינוך הישראלית היא כרוניקה של כישלון ידוע מראש" **גלובס** (17.3.2020) https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001322052; ליאור דטל "דו"ח מאשש את החששות:

כשלים ונקודות תורפה בעיצוב הפלטפורמות השונות אפשרו וכללו, בין היתר: התפרצות בלתי מורשים לוועידות מקוונות;⁹¹ התחברות חשאית ו"האזנת סתר" לוועידות רגישות;⁹² שימוש בהצפנה ירודה ובעלת חולשות אבטחה מוכרות המסכנת את פרטיות המשתמשים;⁹³ אפשרויות כדוגמת מעקב נוכחות או קשב⁹⁴ או עיצוב לקוי, הפוגעים בפרטיות;⁹⁵ דליפת פרטי חשבונות ומשתמשים, הקלטות וסחר בחשבונות.⁹⁶ לצד אלו,

---

מערכת החינוך לא היתה מוכנה למעבר ללמידה מרחוק" **TheMarker** (9.6.2020) <https://www.themarker.com/news/education/1.8908493>

⁹¹ תופעה שזכתה לכינוי "זום בומבינג". ראו, לדוגמה: הגר בוחבוט "השימוש על אחריותכם: המחדלים של זום" **Ynet** 6.4.2020 <https://www.ynet.co.il/digital/technews/article/HyHJzudDL> (להלן: בוחבוט "השימוש על אחריותכם"); איתן לשם "זום הוסיפה אמצעי הגנה בגלל גל מקרי ה-Zoom Bombing" **הארץ** (5.4.2020) <https://www.haaretz.co.il/captain/net/1.8741384>

⁹² כך, לדוגמה, עיתונאי הצטרף ו"האזין בסתר" לוועידות וידיאו פרטיות, חסויות ורגישות שנערכו בארגונים מתחרים ועסקו בקיצוצים בכוח האדם על רקע המשבר, ולאחר מכן חשף פרטים מתוכן. ראו: Independent Staff, *Financial Times Reporter Accessed Private Calls at Independent and Evening Standard*, INDEPENDENT (Apr. 27, 2020) <https://www.independent.co.uk/news/media/mark-di-stefano-financial-times-independent-evening-standard-zoom-call-a9485931.html>

⁹³ בוחבוט "השימוש על אחריותכם", לעיל ה"ש 91. לאחר שחברת Zoom הודיעה על כוונתה לעשות שימוש בהצפנת קצה-אל-קצה עבור לקוחות משלמים בלבד וספגה על כך ביקורת רבה, הודיעה החברה כי תאפשר הצפנה כזו עבור כלל המשתמשים. ראו: הגר בוחבוט "אחרי הסערה: זום תספק שיחות מוצפנות לכולם" **Ynet** (18.6.2020) <https://www.ynet.co.il/digital/technews/article/BynrXsd6U>; Nick Statt, *Zoom Says Free Users Will Get End-to-End Encryption After All*, THE VERGE (June 17, 2020) <https://www.theverge.com/2020/6/17/21294355/zoom-security-end-to-end-encryption-beta-release-july-2020-new-feature>

⁹⁴ פלטפורמת זום אפשרה לאחראי על השיחה—לדוגמה מרצה או מעביר—לזהות אם משתתף עזב את חלון השיחה לטובת חלון או תוכנה אחרים למשך יותר מ-30 שניות. אפשרות זו הוסרה מאוחר יותר על ידי החברה. ראו: Jenna Amatulli, *Zoom Can Track Who's Not Paying Attention In Your Video Call. Here's How*, HUFFPOST (Mar. 25, 2020) https://www.huffpost.com/entry/zoom-tracks-not-paying-attention-video-call_l_se7b96b5c5b6b7d80959ea96; **HELP CENTER** - ZOOM <https://support.zoom.us/hc/en-us/articles/115000538083-Attendee-attention-tracking>

⁹⁵ כך, לדוגמה, התברר כי כאשר מארח שיחה בפלטפורמת זום בוחר לשמור תמליל של ההודעות הכתובות שנשלחו לכלל המשתתפים, התמליל יכלול גם הודעות פרטיות שנשלחו בינו לביןם והן יהיו נגישות לכולם. ראו: Ciara O'Rourke, *"Private Messages Sent to Individual People During a Zoom Meeting Show Up in the End-Of-Meeting Transcript Along with All Other Public Messages."*, POLITIFACT (Apr. 13, 2020) <https://www.politifact.com/factchecks/2020/apr/13/viral-image/private-Cianna Garrison, Can Zoom Hosts See Private Messages? Here's What to Know About Chatting>, ELITE DAILY (Apr. 10, 2020) <https://www.elitedaily.com/p/can-zoom-hosts-see-private-messages-heres-what-to-know-about-chatting-22773897>

⁹⁶ בוחבוט, "השימוש על אחריותכם", לעיל ה"ש 91.

מדיניות פרטיות בעייתית פגעה בפרטיות משתמשים, כבמקרים של שיתוף נתונים עם צד ג' ללא הסכמתם⁹⁷ ושימוש מרחיק לכת במידע באימון מערכות לזיהוי פנים.⁹⁸

בשל היעדר ידע, ניסיון או מודעות של משתמשים, לצד סיבות אחרות הקשורות למעבר החד והכמותי לעולם המקוון, גבר גם החשש ממתקפות סייבר. אלו מתאפשרות, בין היתר, בשל שימוש בחומרה או בקבצים הנגועים ברוגלה או בנוזקה בידי עובדים;⁹⁹ שימוש במכשירי קצה שאינם מנוהלים או מאובטחים על ידי מקום העבודה;¹⁰⁰ הונאות לשם גנבה של פרטי משתמשים;¹⁰¹ ובשל חולשות אבטחה בפלטפורמות המאפשרות פריצה וגנבת מידע אישי רגיש והשתלטות מרחוק.¹⁰²

לצד אלה, שגרת קורונה הצמיחה צורך בפיקוח ושליטה מרחוק. כך, למשל, התפתח שוק לתוכנות מעקב עבור מעסיקים לפיקוח על העובדים מרחוק, תוך פגיעה

---

⁹⁷ נחמה אלמוג "בקשה לתביעה ייצוגית נגד זום: משתפת נתוני משתמשים ללא הסמכתם" **PC אנשים ומחשבים** Joseph Cox, *Zoom iOS App Sends Data to Facebook Even if You Don't Have a Facebook Account*, VICE (Mar. 26, 2020) <https://www.pc.co.il/featured/313883/> (2.4.2020) <https://www.vice.com/en/article/k7e599/zoom-ios-app-sends-data-to-facebook-even-if-you-dont-have-a-facebook-account> Joseph Cox, *Zoom Removes Code That Sends Data to Facebook*, VICE (Mar. 28, 2020) <https://www.vice.com/en/article/z3b745/zoom-removes-code-that-sends-data-to-facebook>.

⁹⁸ מדיניות הפרטיות של כמה פלטפורמות לקיום ועידות וידאו—של החברות סקסו (Webex), מייקרוסופט (Teams, Skype) וגוגל (Duo, Meet ו-Hangouts)—נבחנה, ונמצא כי כולן רשאיות לאסוף מידע במהלך השיחה, לשלבו עם מידע מסוחר מידע ומקורות אחרים לצורך בניית פרופילים של צרכנים ואף לעשות שימוש בווידיאו באימון מערכות לזיהוי פנים. ראו: St. John, לעיל ה"ש 89.

⁹⁹ כביר "עבודה מהבית", לעיל ה"ש 87; Paul Wagenseil, *Zoom Security Issues: Here's Everything That's Gone Wrong (So Far)*, TOM'S GUIDE (DEC. 21, 2020) <https://www.tomsguide.com/news/zoom-security-privacy-woes>.

¹⁰⁰ עמי רוחקס דומבה "סקר: הורים עובדים מהווים סיכון גבוה בסייבר" **Israel Defense** (3.6.2020) <https://www.israeldefense.co.il/he/node/43380>.

¹⁰¹ בין היתר, הונאות דיוג (Phishing). כך לדוגמה, עובדים קיבלו דוא"ל המתחזה להודעה ממחלקת משאבי האנוש, המתריעה מפני פיטוריהם ומזמנת אותם לשיחת וידאו. בלחיצה על הקישור שבהודעה הופנו העובדים לאתר שנחזה להיות לגיטימי ובאמצעותו נגנבו פרטי חשבון הזום שלהם, לאחר שהזינו אותם. ראו: Wagenseil, לעיל ה"ש 99.

¹⁰² שם; מייקי לוי "צ'ק פוינט איתרה פירצת אבטחה חמורה במערכות הלמידה מרחוק" **Tech** (30.4.2020) tech.walla.co.il/item/3354302.

פרטיות בימי קורונה

בפרטיותם, ללא הסכמה מהותית.¹⁰³ מעבר לכך, השימוש בפלטפורמות המפעילות מצלמות ומיקרופונים "יבא" במידה בלתי מבוטלת את המרחב הציבורי, כדוגמת מקום העבודה או אולם ההרצאות, אל תוך מרחבם הפרטי, הביתי, של משתמשים וטשטש את הגבולות בין השניים. דוגמה לכך היא ההשתתפות בוועידת עבודה, בהרצאה או בבחינה מקוונות, שבמהלכן העובד או הסטודנט נצפה או מנוטר בחדרו.¹⁰⁴

*

מן המקובץ לעיל עולה תמונה מטרידה של פגיעות רבות ושונות וסכנה לפרטיותם של אזרחים רבים בשל המעבר לפעילות מקוונת אינטנסיבית ורחבת היקף. ואולם, יובהר כי אין בכך כדי לטעון שהחלת מגבלות של "שגרת קורונה" פוגעת רק, או באופן מהותי יותר, דווקא בפרטיות. אין עוררין, בשלב זה, שהכרסום בזכויות שונות, דוגמת חופש העיסוק או חופש התנועה, הינו מהותי, יתכן ולעיתים אף יותר מהכרסום בפרטיות. אלא שהפגיעה בפרטיות בהקשר זה הופכת במידה רבה לסמויה מן העין, ולכן ראוי להאירה באופן פרטני, תוך צירופה לשאר הכרסומים בזכות במסגרת תהליך הקטיעה של שרשראות ההדבקה.

אם כן, כיצד ראוי לאזן את הפגיעה בפרטיות אל מול ההגנה על בריאות הציבור והשמירה על שגרת חיים תקינה? כפי שנטען, הפגיעה בפרטיות בהקשרים הללו עשויה

---

¹⁰³ כך, לדוגמה, תוכנת Hubstaff דוגמת צילומי מסך של מחשב העובד, מדווחת באילו אתרים ביקר ובאילו אפליקציות השתמש, מפיקה "ניקוד פרודוקטיביות" באמצעות מעקב אחר פעולות עכבר ומקלדת, עוקבת אחרי תנועתו באמצעות הטלפון הנייד ושולחת דוח יומי למעביד. תוכנות אחרות עשויות לעקוב גם אחר מלל שהוקלד ולדגום תמונות של העובד וסביבתו באמצעות מצלמת המחשב. ראו: Adam Satariano, *How My Boss Monitors Me*, N.Y. TIMES (May 6, 2020) <https://www.nytimes.com/2020/05/06/technology/employee-monitoring-work-from-home-virus.html?referringSource=articleShare>. הסכמת העובד לפגיעה בפרטיותו אינה מהותית, שכן היא ניתנת עקב פערי כוחות.

¹⁰⁴ ראו לדוגמה את דבריו של יו"ר ועד ראשי האוניברסיטאות, פרופ' רון רובין, באשר לפגיעה הקשה בפרטיות הסטודנט במהלך בחינה מקוונת בשל הצורך לשמור על טוהר הבחינות: תמר טרבלסי חדר ואטילה שומפלבי "אלקין על האוניברסיטאות: 'בריונים'; ראשי המוסדות: 'כולם נלחמים' חוץ ממנו" *Ynet* (30.6.2020) <https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-5756848,00.html>.

להיפתר, לפחות באופן חלקי, באמצעים אחרים, מידתיים יותר, ועל כן ראויים יותר, תוך שימור של תכלית המאבק בנגיף.¹⁰⁵ גם אם נבחן את מבחני המידתיות כפי שנקבעו בפסיקה, ונקבע כי יש התאמה בין האמצעי למטרה בהקשר זה, וגם אם נניח שהתועלת עולה על העלות, אנו סבורים כי קיימים אמצעים פוגעניים פחות לטובת המאבק בנגיף, או לכל הפחות אלה לא נבחנו במידה הראויה.¹⁰⁶ הגנה אפרוורית על הפרטיות, שתומשג בדרך של "מציאת חיסון" מפגיעות עתידיות, היא בעלת ערך רב לחברה דמוקרטית וראויה לתשומת לב רגולטורית וחברתית.

ב. חיסון לפרטיות

נדמה שעל אף מעמדה החוקתי,¹⁰⁷ עוצמת המתקפה כנגד הזכות לפרטיות, הגם שלא בעת משבר, אינה שווה ערך לכרסום בזכויות במעמד נורמטיבי זהה.¹⁰⁸ הכרסום בפרטיות נקשר פעמים רבות לשימוש במידע הנאסף על ידי חברות מסחריות לשם רווח (Surveillance Capitalism),¹⁰⁹ למעקב מדינתי לטובת מלחמה בפשיעה ובטרור¹¹⁰ או

---

¹⁰⁵ ס' 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו מעגן את ההגנה החוקתית על הזכות לפרטיות, שאינה מוחלטת, שכן ניתן לפגוע בה לפי פסקת ההגבלה הקבועה בסעיף 8 לחוק היסוד, "בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו". המבחן המרכזי בהקשר של הקורונה הוא מבחן המידתיות, אשר כולל שלושה מבחני משנה: מבחן הקשר הרציונלי, מבחן הפגיעה הפחותה ומבחן המידתיות במובן הצר. ראו לעניין זה אהרן ברק "איוון חוקתי עקרוני ומידתיות: ההיבט התורני" ספר ברק – עיונים בהגותו השיפוטית של אהרן ברק 39, 44 (איל זמיר, ברק מדינה וסיליה פסברג עורכים, 2009); ס' 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. יצוין כי, כפי שזיהה פרופ' מיכאל בירנהק, ראוי לזהות קודם כול את מהות הפגיעה בפרטיות טרם המעבר לבחינת סוגיית המידתיות, שכן עניין זה רלוונטי במיוחד לבחינת אמצעים שפגיעתם פחותה. ראו: בירנהק "פרטיות במשבר", לעיל ה"ש 2, בעמ' 9-10.

¹⁰⁶ לעניין מבחני המידתיות ראו: שם.

¹⁰⁷ ראו: ס' 7 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

¹⁰⁸ בירנהק מרחב פרטי, לעיל ה"ש 3, בעמ' 24.

¹⁰⁹ "קפיטליזם המעקב" (Surveillance Capitalism) רואה בחוויה האנושית חומר גלם חופשי שאותו ניתן לעבד לנתונים התנהגותיים, המשמשים לשיפור שירותים או מוצרים, לצורכי אימון מכונות או מוצרים המפיקים "תחזיות התנהגות", והכול לשם רווח מהמידע האישי שנאסף. ראו, באופן כללי: SHOSHANA ZUBOFF, THE AGE OF SURVEILLANCE CAPITALISM: THE FIGHT FOR A HUMAN FUTURE AT THE NEW FRONTIER OF POWER (2019).

¹¹⁰ Eldar Haber, *The Wiretapping of Things*, 53 U.C. DAVIS L. REV. 733, 736-744 (2019) ראו: 110

שניהם יחד.¹¹¹ בהתאם, אין זה מפתיע כי אמרות הנוגעות למות הפרטיות ומפחיתות מחשיבותה הפכו עם השנים לשגורות.¹¹²

ואולם, מעצבי מדיניות בעולם החלו בשנים האחרונות להילחם בגסיסתה הנטענת של הפרטיות, תוך יצירת מסגרת רגולטורית שמטרתה להגן טוב יותר על המידע על אודות אנשים שנאסף ברשת על ידי צדדים שלישיים. דוגמה לכך היא, למשל, האסדרה הכללית להגנה על מידע של האיחוד האירופי, המוכרת כ-GDPR, המאפשרת לתושביו הגנה גבוהה יחסית בכל הנוגע לפעולות של איסוף, שמירה והעברת נתונים על אודותם על ידי גורמים מסחריים.¹¹³ בהתאם, התובנה שניתן להגן על הפרטיות, גם אם לא באופן מושלם, היא אפשרית ותלויה, בין היתר, במידת החשיבות שמייחסים מעצבי מדיניות לפרטיות.

קצרה היריעה מלדון בשלל האמצעים לחיזוק ההגנה על הפרטיות. מטרתנו צנועה יותר בהקשר זה. בתתי-הפרקים הבאים, הנוגעים לתפקיד הטכנולוגיה והחינוך בהגנה על פרטיותנו, נדגים כי הפגיעה בפרטיותנו בעת משבר הקורונה אינה בהכרח מחויבת המציאות, לבטח בהיקפה ובעוצמתה הנוכחיים, וכן שאפשר כבר עתה לקדם את חיסונה, לפחות חלקית, מפני משברים עתידיים ובשגרת יומנו בכלל.

1. טכנולוגיה כחיסון

---

111 כך בשיתוף פעולה ציבורי-פרטי (Private-Public Partnership)—חבירה של ישות ממשלתית לישות פרטית, האוספת מידע על משתמשיה לצורך השימוש במידע על ידי הישות הממשלתית למעקב לצורכי ביטחון. ראו: Niva Elkin-Koren & Eldar Haber, *Governance by Proxy: Cyber Challenges to Civil Liberties*, 82 BROOK. L. REV. 105 (2016).

112 בין האמירות הידועות והשגורות ביותר היא זו של סקוט מקגילי, יו"ר חברת Sun Microsystems דאז, אשר באירוע להשקת טכנולוגיה חדשה של החברה ובתגובה לחששות באשר לפרטיות הצרכנים הצהיר כי לצרכנים יש ממילא "אפס פרטיות": "You have zero privacy anyway. Get over it." ראו: Polly Sprenger, *Sun on Privacy: 'Get Over It'*, WIRED (Jan. 26, 1999) <https://www.wired.com/1999/01/sun-on-privacy-get-over-it/>.

113 ראו, באופן כללי: Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation) (להלן: GDPR).

הטכנולוגיה ממלאת תפקיד חשוב בהתמודדות בעת משבר הקורונה, כך ברפואה, בשימוש הגובר באמצעי תקשורת ובחקירות האפידמיולוגיות לאיתור מגעים. השימוש בנתוני עֵתָק, מחשבי-על ובינה מלאכותית (Artificial Intelligence) צפוי להביא לשינוי מהותי ביכולתנו להתמודד עם מגפות דומות ומשברים אחרים עתידיים.¹¹⁴ לצד פיתוחים טכנולוגיים ללחימה בהתפשטות הנגיף, שגרת הקורונה עשויה לעודד גם פיתוחים שיאפשרו ויטייבו את ההתנהלות בצילו אגב "ריחוק חברתי", החל משיפור הפלטפורמות לעבודה, הוראה וזרכנות מקוונות, דרך הטמעת מערכות תשלום ללא מגע ואביזרים חכמים לבישים למטרת מעקב רפואי וכלה בשימוש ברובוטיקה וברחפנים לביצוע מגוון מטלות יום-

יומיות.¹¹⁵

¹¹⁴ למותר לציין כי נעשה שימוש מסוים לפחות בחלק מטכנולוגיות אלו גם במשבר הקורונה. כך למשל, במדינות כמו רוסיה וסין נעשה שימוש במערכות לזיהוי פנים מבוססות בינה מלאכותית למטרת זיהוי מפרי בידוד ומסלולי הדבקה. דווח כי מערכות אלו שודרגו להיות יעילות גם כאשר מושא המעקב עוטה מסיכה. לצד מערכות אלו, נעשה שימוש גם במצלמות לזיהוי חום גוף גבוה. ראו: Keith Oliver & Amalia Neenan, *In the Blink of AI: How Facial Recognition Technology is Capitalising on the COVID-19 Crisis*, EURONEWS (May 14, 2020) <https://www.euronews.com/2020/05/14/in-the-blink-of-ai-how-facial-using-facial-recognition-recognition-technology-capitalising-on-covid-19-crisis-view-against-covid-19>, DW (Oct. 30, 2020) <https://www.dw.com/en/using-facial-recognition-against-covid-19/av-53868752>. מוטב לציין כי גם במדינות דמוקרטיות כגון ארצות הברית ובריטניה, חברות טכנולוגיה לזיהוי פנים פנו לממשלות בהצעות לקדם שימוש באמצעים דוגמת "מרשם חסינות קורונה" ואימות באמצעות זיהוי פנים. ראו Thomas Brewster, *Facial Recognition Firms Pitch Covid-19 'Immunity Passports' For America and Britain*, FORBES (May 20, 2020) <https://www.forbes.com/sites/thomasbrewster/2020/05/20/facial-recognition-firms-pitch-controversial-tech-covid-19-immunity-passports-for-america-and-britain/#4606bb6a5914>; *Company Pitches Facial Recognition to Track COVID-19*, NBC NEWS (Apr. 28, 2020) <https://www.nbcnews.com/now/video/controversial-tech-company-pitches-facial-recognition-to-track-covid-19-82638917537>. ראו עוד לציין כי בכמה מדינות נעשה שימוש באפליקציות ובאמצעים חכמים לבישים לוידוא חובת הבידוד. ראו: Natasha Singer, *Virus-Tracing Apps Are Rife With Problems. Governments Are Rushing to Fix Them*, N.Y. TIMES (July 8, 2020) <https://www.nytimes.com/2020/07/08/technology/virus-tracing-apps-privacy.html?action=click&module=Top%20Stories&pgtype=Homepage>; John Geddie, & Aradhana Aravindan, *Singapore Plans Wearable Virus-Tracing Device for All*, REUTERS (Jun. 5, 2020) <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-singapore-tech/singapore-plans-wearable-virus-tracing-device-for-all-idUSKBN23CoFO>. לשימוש במחשבי-על להתמודדות עם הקורונה, ראו: אורי ברקוביץ' ויסמין יבלונקו "מחשבי-על ומודלים מתמטיים: הטכנולוגיות שעוזרות להילחם בקורונה בצורה יעילה יותר" **גלובס** (10.4.2020) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001324742>.

Yan Xiao & Ziyang Fan, *10 Technology Trends to Watch in the COVID-19 Pandemic*,¹¹⁵ WORLD ECONOMIC FORUM (Apr. 27, 2020), <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/10-technology-trends-coronavirus-covid19-pandemic-robotics-telehealth/>

פרטיות בימי קורונה

הטכנולוגיה יכולה לשמש גם מגן מהותי לפרטיות. כך, למשל, שימוש מושכל בטכנולוגיות מעצימות פרטיות (Privacy Enhancing Technology) יסייע בהגנה נאותה יותר על הזכות.¹¹⁶ כאמור, פתרון ברוח זו—יישומון "המגן"—פותח והוצע על ידי משרד הבריאות, ועל אף מגרעותיו היה ביכולתו לשמש תחליף הולם למעקב השב"כ. עם פיתוח מושכל יאפשר היישומון שימוש למטרות נוספות, כגון וידוא בידוד.

יישומון "המגן" ממחיש גישה תומכת-פרטיות בשם "הנדסת פרטיות" (Privacy-by-Design).¹¹⁷ לפי גישה זו, עיצוב (או הנדסת) טכנולוגיה יכול מראשיתו לשקול שיקולי פרטיות ובכך למזער פגיעה אפשרית בה בעתיד.¹¹⁸ זוהי גישה פרואקטיבית, המבקשת לזהות מראש סכנות לפרטיות ולמנוע מלכתחילה את התרחשותן;¹¹⁹ ניתן למצוא תמיכה משפטית רשמית בגישה זו ב-GDPR ואף בפסיקת בית המשפט בישראל בכל הנוגע לרשות

ציבורית.¹²⁰

---

¹¹⁶ טכנולוגיות מעצימות פרטיות הן אמצעים בתחום טכנולוגיות המידע והתקשורת המגינים על פרטיות המידע ומושא המידע, על ידי ביטול או לכל הפחות מזעור המידע האישי, ובכך מונעות עיבוד לא רצוי או לא הכרחי שלו, וזאת מבלי לפגוע בפונקציונליות של טכנולוגיית המידע, לדוגמה: הצפנה, סיסמאות וטשטוש זהות. ראו: HANDBOOK OF PRIVACY AND PRIVACY-ENHANCING TECHNOLOGIES: THE CASE OF INTELLIGENT SOFTWARE AGENTS 33-37 (G.W. van Blarkom RE et al. eds., 2003), זמין ב: https://www.andrewpatrick.ca/pisa/handbook/Handbook_Privacy_and_PET_final.pdf; מיכאל בירנהק "פרטיות: תמונת מצב" משפט, חברה ותרבות ב 9, 19 (מיכאל בירנהק עורך, 2019) (להלן: בירנהק "פרטיות: תמונת מצב").

¹¹⁷ עיקרון זה ידוע גם בשם "עיצוב לפרטיות". להבנת עיקרון זה, ראו באופן כללי: Ann Cavoukian, *Privacy by Design: The 7 Foundational Principles*, INFO. & PRIVACY COMM'R (ONTARIO, CANADA) (revised Jan. 2011) <https://www.ipc.on.ca/wp-content/uploads/resources/7foundationalprinciples.pdf>.

¹¹⁸ כך למשל, ניתן לעצב את הטכנולוגיה לאסוף מידע מסוג מסוים בלבד ולשמור אותו באופן מסוים בלבד ולמשך זמן מוגדר בלבד, כדי למזער את הפגיעה בפרטיות. ראו: מיכאל בירנהק "הנדסת פרטיות ציבורית: המקרה של העברת מידע ממרשם האוכלוסין למפלגות" *דין ודברים* יב 15, 17 (2019) (להלן: בירנהק "הנדסת פרטיות ציבורית").

¹¹⁹ בין היתר, באמצעות הגדרת הפרטיות כ"ברירת מחדל", הטמעתה בארכיטקטורת המוצר והתהליכים הנלווים, אבטחה נאותה, שקיפות והצבת המשחמש במרכז. Cavoukian, לעיל ה"ש 117.
¹²⁰ ראו ס' 25 ל-GDPR, לעיל ה"ש 113; עת"מ (מנהליים ת"א) 28857-06-17 *עמותת חברות הסייבור נ' משרד הביטחון* (נבו 1.7.2019).

"המגן" עושה זאת באופן כמעט מיטבי. היישומוץ פועל באופן מבוזר, בעודו שומר ומצליב מידע על גבי המכשיר הנייד בלבד,¹²¹ השימוש בו והעברת המידע למשרד הבריאות על ידי חולים מאומתים נעשים בהסכמה בלבד,¹²² דרך פעולתו שקופה לחלוטין בהיות הקוד פתוח, והוא עבר בדיקות אבטחה מחמירות על ידי מומחים ומומחיות בתחום.¹²³ כל אלו עושים אותו ידידותי במיוחד לזכות הפרטיות.¹²⁴ גרסתו השנייה של היישומוץ, שזכה לשם "המגן 2", המשיך לדגול בגישה זו, תוך שילוב נתוני "קרבה" מבוססי קישורית בלוטות', העוזרים לקבלת נתונים מדויקים ורלוונטיים יותר.¹²⁵ העובדה שהיישומוץ חוסה תחת משרד הבריאות מאפשרת לסווגו כמקרה של הנדסת פרטיות ציבורית.¹²⁶

לצד הנדסת הפרטיות ניתן לרתום להגנה טובה יותר על הפרטיות גם את העיצוב הפונקציונלי של טכנולוגיות: עיצוב מאותת ומתקשר מידע, היכול להקל או להקשות בכך פעולות מסוימות ולשנות מהערכת הסיכונים ומציפיות המשתמש, לרבות באשר לאופן השימוש במידע. כך לדוגמה, השימוש בסיסמאות או בסימנים דוגמת מנעול עשוי לשדר ביטחון (אבטחה) וחיסיון, לצד הגברת ההגנה על המידע, ושימוש בשפה ובסמלילים

¹²¹ החריג לכך הוא במקרה של חולים מאומתים שיתבקשו, בהסכמה, לשלוח למשרד הבריאות את המידע על מסלוליהם לטובת החקירות האפידמיולוגיות, וזה יישמר בשרתי המשרד באופן מאובטח. משרד הבריאות "המגן – הצהרת פרטיות", לעיל ה"ש 33, והטקסט שלידה.

¹²² שם; שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16, בעמ' 3.

¹²³ משרד הבריאות "המגן – הצהרת פרטיות", לעיל ה"ש 33.

¹²⁴ שוורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16, בעמ' 3.

¹²⁵ זאת, בין היתר, על ידי שימוש באותות שאינם מצביעים על מיקום המשתמש או מסלולו, ובהצפנה. שם, בעמ' 4-3; יובל מן "כל מה שאנחנו יודעים על אפליקציית 'המגן 2'" **Ynet** (22.7.2020) <https://www.ynet.co.il/digital/technews/article/SJGa4LEew>; לוי "הגלגול החדש של אפליקציית 'המגן'", לעיל ה"ש 40. למותר לציין כי גם נתוני קרבה מעלים חשש לפגיעה בפרטיות (ולא נקבע מסמרות להשוות בין נתוני מיקום לנתוני קרבה מבחינת הפגיעה בפרטיות, שכן זהו עניין הקשוי במידה רבה), ולבטח בשילוב עם נתוני מיקום. בה בעת, האופי המבוזר של היישומוץ וכן הסכמת המשתמשים מאיינים פגיעה בזכות המשפטית ומפחיתים באופן ניכר את אפשרות הפגיעה בנורמה.

¹²⁶ מונח זה הוטבע על ידי פרופ' מיכאל בירנהק בהקשר אחר: "הנדסת פרטיות ציבורית" מתייחסת ליישום מוצלח של עקרונות הנדסת הפרטיות במערכות מידע המנוהלות על ידי גופים ציבוריים. ראו: בירנהק "הנדסת פרטיות ציבורית", לעיל ה"ש 118, בעמ' 17. בהקשר של נגיף הקורונה ראו בירנהק "פרטיות במשבר", לעיל ה"ש 2.

רשמיים משדר סמכות המניעה משתמשים לשתף מידע.¹²⁷ עיצוב עשוי לתרום למשתמשי הקצה, אף ללא ידע טכנולוגי מורכב, להבין טוב יותר באילו טכנולוגיות ראוי להשתמש. קשה להעריך בשלב זה את יעילותם האפשרית של יישומונים דוגמת "המגן" בקטיעת שרשרת ההדבקה ללא הטמעה רחבת היקף של הציבור,¹²⁸ וחשוב להימנע מפיתוח טכנולוגיות בחיפזון, שכן הדבר עשוי להוביל לכשלי אבטחה ולפגיעה בפרטיות משתמשים.¹²⁹ השימוש ביישומונים עשוי להיות בעייתי למלחמה בנגיף אך בשל העובדה שטלפונים "חכמים" אינם בשימוש כלל הציבור או עקב העובדה שהם לא דווקא נישאים עם מושא המידע כל הזמן.¹³⁰ ודוק, איננו טוענים שטכנולוגיה זו או אחרת יעילה יותר מאמצעים אחרים. המטרה היא להראות שיש חלופות בנות-קיימא למעקב דורסני, שיעילותן עשויה להתברר כמספקת,¹³¹ ובעיקר להדגים שניתן, באמצעים פשוטים יחסית, להגן על פרטיות משתמשים בקטיעת שרשרת ההדבקה ובשגרת קורונה.

WOODROW HARTZOG, PRIVACY'S BLUEPRINT: THE BATTLE TO CONTROL THE DESIGN ¹²⁷ OF NEW TECHNOLOGIES, 22-28 (2018).

¹²⁸ ראו למשל: Editorial, *Show Evidence that Apps for COVID-19 Contact-Tracing Are Secure and Effective*, NATURE (Apr. 29, 2020) [https://www.nature.com/articles/d41586-020-Pollyanna Sanderson, Privacy & Pandemics: The Role of Mobile Apps \(Chart\), 01264-1](https://www.nature.com/articles/d41586-020-Pollyanna Sanderson, Privacy & Pandemics: The Role of Mobile Apps (Chart), 01264-1); FUTURE PRIVACY F. (Apr. 2020) https://fpf.org/wp-content/uploads/2020/04/editPrivacy-Pandemics_-The-Role-of-Mobile-Apps-Chart-11.pdf; שורץ אלטשולר, ארידור הרשקוביץ וטוך "הצורך במעבר למעקב וולונטרי", לעיל ה"ש 16, בעמ' 13-15.

¹²⁹ כפי שאירע בלא פחות מ-17 מדינות. משכך, אפליקציות שונות תוקנו בדיעבד, לאחר פגיעה, או נגנזו לחלוטין, בין היתר בנורווגיה, בריטניה, קטאר והודו. ראו: Singer, לעיל ה"ש 114.

¹³⁰ חשש זה הועלה בעיקר בנוגע למגזר החרדי, בעיקר בהקשר של טלפונים "כשרים" (אשר אינם מאפשרים הורדת יישומונים), אך הוא עשוי להיות נכון בכל הנוגע לאוכלוסיות שונות דוגמת ילדים קטנים. ראו שירית אביטן כהן "ועדת השרים תבחן אמצעי מעקב חרדים ואת היכולת לחייב התקנת אפליקציית מגן" **גלובס** (30.9.2020), <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001344010>.

¹³¹ ראו לעניין זה את ס' 12 א לחוק הסמכת שירות הביטחון הכללי לסייע במאמץ הלאומי לצמצום התפשטות נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה), התש"ף-2020, אשר מבקש לקדם שימוש בטכנולוגיה אזרחית לאיתור מגעים. בנוסף, חוקרים מצאו כי יישומונים לניטור מגעים החלו הצלחה במדינות רבות, בעיקר כאשר שיעור החדירה של טלפונים חכמים היה גבוה מ-60% וכאשר מדובר במדינות בהן יש 10 מיליון תושבים או פחות. ראו נעמה מטרסו ואחרים "טכנולוגיות אזרחיות כחלופה לאיכוני השב"כ במסגרת המאבק במגפת הקורונה" (29.11.2020) [fs.knesset.gov.il/23/Committees/23_cs_bg_590893.pdf](https://www.knesset.gov.il/23/Committees/23_cs_bg_590893.pdf).

אין זו גם מטרתנו לחזור על טענות שטענו מלומדים רבים בנוגע להנדסת פרטיות.¹³² מטרתנו צנועה בהרבה בהקשר זה—להציף כרסומים שונים בפרטיות ולהציע טקסונומיה להבניית שיח על אודות הפרטיות. טקסונומיית הפגיעה בפרטיות עשויה לא רק לתרום לשיח הנורמטיבי, אלא גם לדחוף מעצבי-מדיניות, כמו גם חברות פרטיות, להטמיע ערכי פרטיות ואבטחת מידע ברמה המעשית. חשוב שהטמעה זו תיעשה, כאמור, החל מהשלב של תכנון הטכנולוגיה. במצב שבו הטכנולוגיה הופכת להכרח עבור רבים, ללא הנדסת פרטיות אנו עשויים למצוא את עצמנו בעולם שבו הפרטיות קיימת כמעט רק עלי ספר, לבטח בעת משבר.

במילים אחרות, החיסון הטוב ביותר לפרטיות לקראת המשבר הבא הוא במידה רבה טכנולוגי. ואולם, עקב גורמים שונים - קשיים מושגיים בהבנת הזכות לפרטיות, התעלמות יחסית מהסוגיה בהכשרה מקצועית, קפיטליזם המעקב, קושי בתרגום הפרטיות לכדי טכנולוגיה, ולצד כל אלה היעדר חובה משפטית לנקוט את הגישה של הנדסת פרטיות - עקרון הנדסת הפרטיות מתקשה, לעת עתה, להתבסס בשוק.¹³³ משכך, חשוב שמשתמשי הקצה יבינו ויפנימו את חשיבות הפרטיות ואבטחת המידע, וחשוב שלכל הפחות הטכנולוגיה תעמוד בתו תקן מסוים, מינימלי, של הגנה על פרטיות ואבטחת מידע. לשם כך, וכדי לבסס את עקרון הנדסת הפרטיות, יש להפנות משאבים רבים לחינוך לזכות לפרטיות ולאבטחת מידע, כפי שנטען.

2. חינוך לפרטיות ולאבטחת מידע

---

¹³² ראו למשל: Cavoukian, לעיל ה"ש 117; בירנהק "הנדסת פרטיות ציבורית", לעיל ה"ש 118, בעמ' 29-34.
¹³³ שם, בעמ' 32-34.

פתרונות טכנולוגיים ועקרונות דוגמת הנדסת פרטיות אינם עומדים בגפם ואינם "תרופת פלא" לכל בעיות הפרטיות.¹³⁴ המכשול המרכזי בפני הנדסת פרטיות הוא, ככל הנראה, היעדר התמריץ להטמעתה מצד חברות מסחריות והיעדר תמריץ למדינה לעודדן לכך. הפתרון לכך נעוץ, לפחות בחלקו, בנורמות חברתיות, המקיימות יחסי גומלין עם הרגולטור והשוק, וביכולתן להניעם לספק מענה לפרטיות.¹³⁵ בהינתן הבנה טובה יותר של הסיכונים לפרטיות, צרכנים, פרטיים וארגוניים, יבקשו להימנע משימוש בטכנולוגיות פוגעניות, יחפשו להן חלופות ויניעו את השוק ליצור אותן.¹³⁶

נורמות חברתיות הן תלויות זמן ומקום, ועשויות להשתנות בין חברות ואף בתוכן.¹³⁷ נורמות הפרטיות מעוצבות, בין היתר, באמצעות חינוך לפרטיות. תוכנו ומהותו של חינוך מוסדר ברובו על ידי המדינה,¹³⁸ ואולם, עיצוב נורמות מתבצע בסביבות שונות, בילדות ובבגרות. כך, למשל, תרבות ארגונית ותפיסת עולם עשויות לעצב במידה רבה את הדרך שבה ארגון ועובדיו מתנהלים בשמירה על הפרטיות.¹³⁹

לחינוך לפרטיות תפקיד חשוב נוסף, עכשווי ומיידי, מעבר לדחיפתם של השוק או מעצבי מדיניות לכיוון הגנה נאותה יותר על פרטיות בעתיד. שגרת הקורונה הדגימה כיצד פעולות בסיסיות הופכות למאיימות יותר על הפרטיות בהעתקת השגרה לרשת. בכך מומחשת חשיבות החינוך לפרטיות, שהיעדרו עלול לפגוע בנו יותר בעיתות משבר. כמשתמשים, עלינו להפנים את השלכות המעבר לעולם המקוון. אוריינות דיגיטלית, או

¹³⁴ שם, בעמ' 17: "איני טוען כי הנדסת הפרטיות היא פתרון קסם לכל בעיות הפרטיות".

¹³⁵ LAWRENCE LESSIG, CODE: VERSION 2.0 123-132 (2006).

¹³⁶ Eldar Haber, *The Internet of Children: Protecting Children's Privacy in a Hyper-Connected World*, 2020 U. ILL. L. REV. 1209 (2020).

¹³⁷ HELEN NISSENBAUM, PRIVACY IN CONTEXT: TECHNOLOGY, POLICY, AND THE INTEGRITY OF SOCIAL LIFE 129 (2010).

¹³⁸ באמצעות חקיקה או מימון דרכים אחרות לעיצוב הנורמות. LESSIG, לעיל ה"ש 135, בעמ' 129-131.

¹³⁹ זאת, בין היתר, באמצעות הרצאות, סדנאות וכלים חינוכיים ויצירתיים להפנמת חשיבותה של הפרטיות. בירנהק **מרחב פרטי**, לעיל ה"ש 3, בעמ' 257.

היעדרה, השפיעו על הפגיעה בפרטיות, בעוד חינוך לפרטיות יטשטש הברזל זה. נוסף על כך, היעדר אוריינות דיגיטלית, ניסיון, ידע והבנת התהליך והפגיעות הכרוכות בו, מקים מחסום ממשי בפני שינוי הנורמה החברתית.¹⁴⁰ בניגוד לטענות על מות הפרטיות, חינוך להבנת חשיבותה יתרום רבות להגנתה, דרך עיצוב נורמות חברתיות שיוטמעו אט-אט בחברה שעשויה לדרוש הגנה נאותה יותר על פרטיותה.

בה בעת, המשבר הצביע גם על חשיבות החינוך לאבטחת מידע. אומנם המשפט עשוי לאסדר ניהול מאגרי מידע,¹⁴¹ אך פעמים רבות ההסתמכות עליו או על השוק להסדרת אבטחה ראויה עלולה שלא להספיק. הדברים נכונים בעיקר בעת משבר, שבו איומי הסייבר עשויים להתגבר, כאמור לעיל, ולהיות שונים מאלו שהמשפט מתמודד עימם בשגרה. בנקודה זו מגיחה חשיבות החינוך לאבטחת מידע וסייבר.

משמעות החינוך לאבטחת מידע פשוטה יחסית. ראוי להטמיע בחברה את הסיכונים השונים הקיימים ברשת, כמו גם את האמצעים הפשוטים יחסית להתמודד עימם, ללא ידע מקצועי או מומחיות, לצד חינוך לשימוש נכון ברשת. הדבר נכון בעת שגרה, ונכון שבעתים בעת משבר, בעיקר כזה שהגביר את השימוש באינטרנט. בדומה לפרסום המקיף הנוגע לחשיבות היגינה אישית,¹⁴² כך ניתן וראוי לקדם מודעות בקשר לסיכונים הטמונים בשימוש ברשת ודרכי ההתמודדות עימם.

---

¹⁴⁰ Haber, *The Wiretapping of Things*, לעיל ה"ש 110, בעמ' 769.

¹⁴¹ אבטחת מידע היא כלי ארגוני וטכנולוגי, חוץ-משפטי, שהינו פן נוסף בהגנת הפרטיות של המידע האישי, לגביה קיימת במקרים מסוימים חובה לקיימה בחוק. מטרתה הכללית היא לוודא ביצוע תקין של הפעולות והמשימות הייעודיות של המערכת, ללא הפרעה או התערבות חיצונית, בסודיות הנדרשת, וזאת על ידי סיכול שיבושים מכוונים בפעולה התקינה של המערכת, לרבות גישה ונטילה בלתי מורשות של מידע ממנה. ראו: מיכאל בירנהק "משפט המכונה: אבטחת מידע וחוק המחשבים" **שערי משפט** ד(2) 315, 330-329 (התשס"ו); בירנהק "פרטיות: תמונת מצב", לעיל ה"ש 116, בעמ' 21; ס' 17 ב לחוק הגנת הפרטיות; תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע).

¹⁴² לדוגמה, קמפיין משרד הבריאות וקופות החולים השונות: משרד הבריאות "איך לשטוף ידיים. שומרים על הכלים ומצילים חיים!" **YouTube** (17.3.2020) https://www.youtube.com/watch?v=ZUqUqXt-RoM&feature=emb_title; קופת חולים לאומית "הגינה ונקיין בימי קורונה – לשטוף ידיים בצורה טובה ויעילה" **לאומית** <https://www.leumit.co.il/heb/Life/FamilyHealth/familyhealth/coronavirus/cleaningandsterilizingcorona/articlegalleryitem,3161/>

מדובר בפעולות פשוטות יחסית, דוגמת עדכון מערכות הפעלה ותוכנות, וידוא חיבור מאובטח, שימוש בסיסמאות מורכבות והגנה עליהן, שימוש בתוכנות אנטי-וירוס וחומות אש והצפנה קצה-אל-קצה כשהדבר אפשרי.¹⁴³ כמו כן, יש חשיבות רבה לחינוך להתגוננות מפני גורמים עוינים, שפעילותם ברשת גברה בעת המשבר.¹⁴⁴ הבנת הסיכונים שבכניסה ללא הרשאה לשיחה, למשל, עשויה להניע את מנהליה לחייב כניסה בסיסמה ולבחון מי יהיו מורשי הגישה בהתאם לרגישותה וכן שיקולים אחרים, לשם הגנה טובה יותר על פרטיות המשתמשים והמידע.

*

אם כן, על אף הכוחות הפועלים לכרסום בזכותנו לפרטיות, ניכרת גם מגמה הופכית, המבקשת לבלום את הפגיעה בזכות ולספק לה הגנה נאותה יותר. בתוך כך, הטכנולוגיה כשלעצמה יכולה לשמש מגן, בניגוד לחרב, כלפי הפרטיות, דרך השימוש בטכנולוגיות מעצימות פרטיות, עיצוב מוכוון פרטיות ומימוש של עקרון הנדסת הפרטיות, למניעת פגיעה בפרטיות וחיזוק ההגנה עליה. ואולם, הטמעתם של אלה על ידי המדינה והשוק נעשית טבעית יותר אם נורמות הפרטיות בחברה דורשות זאת. בנקודה זו נגלית חשיבותו של החינוך לפרטיות בעיצוב נורמות הפרטיות כלפי עתיד, אך לא רק, שכן לחינוך לפרטיות, לצד החינוך לאבטחת מידע, תפקיד מיידי בהבנה ובהפנמה של הזכות ושל דרכי ההגנה הפשוטות עליה, לצמצום הפגיעות בה במציאות "שגרת קורונה" ובשגרת היום שאחרי.

---

¹⁴³ BRUCE SCHNEIER, SCHNEIER ON SECURITY 227-230 (2008).
¹⁴⁴ Wagenseil, לעיל ה"ש 99; וכן לעיל ה"ש 101 והטקסט שלידה.

ג. סיכום

השלכות נגיף הקורונה ייחקרו עוד שנים רבות. בתוך כך, ייבחן הכרסום בזכויות האדם והאזרח במדינות רבות, שנלווה להתמודדות עם משבר אפידמיולוגי עולמי. קשה בעת הזו להכריע בדבר האיזון הראוי בין זכויות אלו לבין השמירה על בריאות הציבור. הכרעה זו תיעשה, לכל היותר, בדיעבד, תוך עיבוד הנתונים הרבים שייאספו ובחינת השלכות האמצעים שנוסו אל מול תועלתם.

טענתנו במאמר זה צנועה יותר, אך גם רחבה יותר מבחינה מהותית, והיא נוגעת לחיזוק מעמדה של הזכות לפרטיות ולפרטיות כנורמה במדינה וחברה דמוקרטיות בישראל. הטקסונומיה של הפגיעה בפרטיות המחישה את הריבוי, הגיוון וההיקף הרחב של הפגיעות המדינתיות, במסגרת קטיעת שרשרת ההדבקה, לצד הפגיעות הרבות של "שגרת הקורונה" בפרטיות בישראל בעת המשבר. על מעצבי מדיניות ומקבלי החלטות להפנים כי ויתור מהיר וגורף על פרטיותנו אינו כורח המציאות אף בעיתות משבר. אם לא ישכילו להגן עליה באמצעים טכנולוגיים, לרבות אימוץ חלופות יעילות למעקב פולשני, ובשילוב עם חינוך לפרטיות, תיוותר הפרטיות תחת מתקפה מתמדת, בחסות משבר זה או אחר, וההגנה עליה תישחק עד דק. היעדר ההגנה עשוי להפוך לנורמה החדשה, והפרטיות—לזכות יסוד וערך עלי ספר בלבד, כל זאת אלא אם כן ישכילו מעצבי המדיניות, כמו גם השוק, להכיר בהזדמנות שנוצרה בעת המשבר ויחסנו את הפרטיות מפגיעה לעתיד שיבוא.

פרטיות בימי קורונה